

**საზედამხედველო ორგანოს უფლებამოსილების ევოლუცია და რევიზია
უნგრეთში „მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის“ (GDPR)
გათვალისწინებით**

მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია (GDPR) პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ევროპულ სამართალში „თამაშის წესებს“ ცვლის. მისი დამსახურებით რევიზიური ცვლილებები განხორციელდა საზედამხედველო ორგანოების მასშტაბური გარდაქმნისთვის, პროცედურული და სასამართლო სისტემასთან ურთიერთობის თვალსაზრისით. GDPR-მა მკვეთრად გაზარდა კონფიდენციალობის შესახებ ცნობიერება სხვადასხვა ორგანიზაციაში და ამ რადიკალურმა გარდევამ ასახვა ჰპოვა მონაცემთა სუბიექტების, დამმუშავებელი ორგანიზაციების და სასამართლოების შეხედულებებსა და ქცევებში მონაცემთა დაცვის მნიშვნელობასთან დაკავშირებით.

უნგრეთის პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამართალი განვითარდა არსებითი, პროცედურული და საორგანიზაციო ცვლილებების შედეგად. გამოიკვეთა ცალსახა მიმართულება, სადაც მონაცემთა ბაზაზე დაფუძნებული სერვისების გაზრდა მოითხოვს პერსონალური მონაცემების დაცვის ძლიერ და ეფექტიან უფლებამოსილებებს. უნგრეთში მონაცემთა დაცვის კანონის შემუშავებამ ორგანიზაციული და პროცედურული სამართლებრივი ბაზა შეუქმნა ადმინისტრაციული ტიპის მოდელს, მაკორექტირებელი უფლებამოსილების ეფექტური ინსტრუმენტების შექმნის გზით. ამ პროცესში ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების როლი გამოიხატება ადმინისტრაციული სასამართლოების მიერ მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობის ინტერპრეტაციაში. საკითხი ჯერ კიდევ არ არის დასრულებული და ის საწყისი მოქმედებების ეტაპზეა. კვლევის მიზანია უნგრეთში, გასული 30 წლის განმავლობაში განხორციელებული ცვლილებების წარმოდგენა, განსაკუთრებით მონაცემთა დაცვის

* იურიდიული მრჩეველი, იურიდიული დეპარტამენტის უფროსი, უნგრეთის მონაცემთა დაცვისა და ინფორმაციის თავისუფლების ეროვნული საზედამხედველო ორგანო.

ერთიანი ევროპული რეგულაციის გავლენის გათვალისწინებით. ნაშრომი წარმოაჩენს, თუ რა გავლენა მოახდინა GDPR-მა საზედამხედველო ორგანოს უფლებამოსილებებზე.

საკვანძო სიტყვები: მონაცემთა დაცვა, ადმინისტრაციული ორგანო, საზედამხედველო ორგანო, ადმინისტრაციული სამართალი, სასამართლო განხილვა, GDPR, მაკორექტირებელი უფლებამოსილება, მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული წარმოება მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნით, მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული წარმოება *ex officio*, დროებითი მაკორექტირებელი უფლებამოსილებები.

„მათ შუიდან იპოვონ როდის, რა, რატომ და ვის დაურეკე. ისინი ფაილებში წერენ რაზეც მე ვოცნებობ, და აგრეთვე, ვისაც ესმის ჩემი ოცნება. და მე ვერ ვხვდები როდის მომეცემა მიზეზი მოვძებნო ის ფაილი, რომელიც არღვევს ჩემს უფლებებს [...]

*ჩემი ხელმძღვანელი მაკონტროლებს შინაგანად!
ჩვენ ადამიანები ვართ და არა მხეცები -
ჩვენ ვართ გონებები! ჩვენი გულები, სანამ გვაქვს სურვილი,
და არა მონაცემები ფაილში.
მოდით, თავისუფლებავ! შენ დაამყარებ ჩემთვის წესრიგს,
მასწავლე ლამაზი სიტყვებით, ოღონდ ნება დართე მანაც ითამაშოს,
შენი სიმპათიური, სერიოზული ვაჟი!“*

იოზეფ ატილა ** / „მე არ შემძლია სუნთქვა“ / 1935

1. შესავალი

უნგრეთში მონაცემთა დაცვისა და ინფორმაციის თავისუფლების ეროვნული საზედამხედველო ორგანო (შემდგომში „ორგანო“ ან „NAIH“) პასუხისმგებელია ორი ფუნდამენტური უფლების დაცვის უზრუნველყოფის მონიტორინგსა და ხელშეწყობაზე: პერსონალურ მონაცემთა დაცვის უფლება და ინფორმაციის თავისუფლების უფლება (წვდომა საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ მონაცემებზე და საჯარო ინტერესების გამო ხელმისაწვდომ მონაცემებზე). „ორგანოს“ უფლებამოსილება აქვს დაიწყოს კლასიფიცირებული ინფორმაციის ზედამხედველობის პროცედურა, რათა დაადგინოს იგი არის თუ არა კანონიერი.

საკონსტიტუციო დებულების საფუძველზე, 2011 წლის CXII კანონმა „ინფორმაციული თვითგამორკვევისა და ინფორმაციის თავისუფლების უფლებების შესახებ“ (შემდგომში 2011 წლის CXII კანონი), რომელიც ძალაში შევიდა 2012 წლის

** იოზეფ ატილა (1097-1937), მე-20 საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი უნგრელი პოეტი. სიცოცხლეში არ იყო აღიარებული და მოგვიანებით საერთაშორისოდ ცნობილი უნგრელი პოეტი გახდა.

პირველ იანვარს, შექმნა „ორგანო“ და დეტალურად დაადგინა ფუნქციონირების წესები. ორგანიზაციული თვალსაზრისით, NAIH წარმოადგენს ავტონომიურ სახელმწიფო ადმინისტრაციულ ორგანოს. იგი არ არის ვალდებული მიიღოს ინსტრუქციები თავის ფუნქციებთან დაკავშირებით და უნდა იმოქმედოს სხვა ორგანიზაციებისგან და არასათანადო ზემოქმედებისგან დამოუკიდებლად. „ორგანოს“ ვალდებულებები უნდა განისაზღვროს მხოლოდ პარლამენტის კანონით, თუმცა, ორგანიზაციული და პროცედურული თვალსაზრისით, ყოველთვის ასე არ ყოფილა.

უნგრეთში მონაცემთა დაცვის პირველი კანონი (1992 წლის LXIII კანონი პერსონალურ მონაცემთა დაცვისა¹ და საზოგადოებრივი ინტერესებიდან² გამომდინარე საჯარო წვდომის შესახებ, შემდგომში „1992 წლის LXIII კანონი“) - როგორც ერთ-ერთი ქვაკუთხედი - ძალაში შევიდა 1993 წელს რეჟიმის შეცვლის შემდეგ.

მონაცემთა დაცვის უფლებების სამართლებრივ უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით 1992 წლის LXIII კანონი მოიცავდა შემდეგ წესებს: თავისი უფლებების დარღვევის შემთხვევაში მონაცემთა სუბიექტს შეუძლია აღძრას სასამართლო საქმე მონაცემთა დამმუშავებლის წინააღმდეგ³. მტკიცების ტვირთი, რომ მონაცემთა დამმუშავება განხორციელდა შესაბამისი კანონის ნორმების დაცვით უნდა დაეკისროს მონაცემთა დამმუშავებელს⁴. მონაცემთა დამმუშავებელი უნდა იყოს პასუხისმგებელი იმ ზიანზე, რომელიც განიცადა მონაცემთა სუბიექტმა მონაცემების არაკანონიერი დამმუშავების ან მონაცემთა დაცვის ტექნიკური მოთხოვნილებების დარღვევის შედეგად. მონაცემთა დამმუშავებელი პასუხისმგებელია ნებისმიერ ზარალზე, რომელიც განიცადა მონაცემთა სუბიექტმა უფლებამოსილი პირის ქმედებების შედეგად. მონაცემთა დამმუშავებელი გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან თუ იგი დაამტკიცებს რომ ზარალი გამოწვეულია ფორს-მაჟორის შედეგად, რომელიც სცილდებოდა მონაცემთა დამმუშავების სფეროს⁵. კომპენსაციის გადახდა არ მოხდება ზარალის იმ ნაწილისთვის, რომელიც განიცადა

¹ მუხლი 2 (1): 1. „პერსონალური მონაცემები უნდა ნიშნავდეს ნებისმიერ მონაცემებს რომლებიც დაკავშირებულია კონკრეტულ (იდენტიფიცირებულ ან იდენტიფიცირებად) ფიზიკურ პირთან(შემდგომში მოხსენებულია როგორც „მონაცემთა სუბიექტი“) ასევე ნებისმიერ დასკვნას მონაცემთა სუბიექტთან მიმართებით, რომელიც შეიძლება გაკეთდეს ამ მონაცემებიდან, მონაცემთა დამმუშავების პროცესში ასეთი მონაცემები უნდა იყოს მიჩნეული პერსონალურად სანამ აღდგება მათი კავშირი მონაცემთა სუბიექტთან. იდენტიფიცირებადი პიროვნებაა კონკრეტულას ის, ვისი იდენტიფიკაცია შესაძლებელია, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მისი სახელის იდენტიფიკაციის კოდის ან მისთვის დამახასიათებელი ფიზიკური, ფიზიოლოგიური, გონებრივი, ეკონომიური ან სოციალური იდენტობით“.

² მუხლი 2 (40) „საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელი მონაცემები“ ნიშნავს ნებისმიერ ინფორმაციას ან ცოდნას, რომელიც არ განეკუთვნება პერსონალურ მონაცემთა განმარტებას, დამმუშავებულია ორგანიზაციის ან პიროვნების მიერ, რომელიც ასრულებს სახელმწიფო ან ადგილობრივი მთავრობის ფუნქციას ან სხვა საჯარო ფუნქციას, რომელიც განსაზღვრულია კანონის უზენაესობით, ან ნებისმიერ ინფორმაცია ან ცოდნა დაკავშირებული მის აქტივობებთან, ჩაწერილი ნებისმიერი სახით ან ფორმით მიუხედავად იმისა როგორ არის დამმუშავებული და მისი დამოუკიდებელი თუ ცოლექტიური ბუნებისა.

³ მუხლი 17 (1).

⁴ მუხლი 17 (2).

⁵ მუხლი 18 (1).

დაზარალებულმა პიროვნებამ განზრახული ან უკიდურესად დაუდევარი საქციელის⁶ შედეგად.

მე-17 და მე-18 მუხლებით განსაზღვრული წესები უზრუნველყოფდნენ, რომ მონაცემთა სუბიექტსა და მონაცემთა დამმუშავებელს შორის სასამართლო დავა ექვემდებარებოდა სამოქალაქო სასამართლოს იურისდიქციას.

დიდი ხნის განმავლობაში მონაცემთა დაცვის სისტემიდან თითქმის სრულიად ამოღებული იყო სამართლებრივი დაცვის მეორე საყრდენი: სასამართლო განხილვა⁷. თავდაპირველად ეს იმ ფაქტის გამო, რომ მონაცემთა დაცვის კომისარი, რომელიც დამტკიცდა 1092 წლის LXIII კანონით, არ მოქმედებდა როგორც ადმინისტრაციული ორგანო, მისი უფლებამოსილება „რბილი“ იყო, კომისარი არ იღებდა სამართლებრივად მავალდებულებელ ადმინისტრაციულ გადაწყვეტილებებს მისი სამართლებრივი სტატუსიდან გამომდინარე და შედეგად, მის სამართლებრივ პოზიციებს, როგორც ადმინისტრაციულ გადაწყვეტილებებს, დამუშავების ოპერაციების კანონიერების შესახებ ვერ წარუდგენდა ადმინისტრაციულ მოსამართლეს. მეორე მხრივ, უნგრეთში მონაცემთა დაცვის კანონის ძირითადი მუხედულების მიხედვით, რომელიც ასახულია კანონის ძირითად ტექსტში, დამუშავების ოპერაციები, რომლებიც მიეკუთვნებოდნენ სახელმწიფო ადმინისტრაციას, არ კვალიფიცირდებოდა, როგორც ადმინისტრაციული აქტივობა ან ქმედება, რომლის კანონიერების შეფასება დაექვემდებარებოდა სასამართლო განხილვას. მონაცემთა სუბიექტის მიერ სასამართლოს წინაშე წარდგენილი სარჩელი ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ დამუშავების ოპერაციებთან დაკავშირებით განიხილებოდა როგორც სამოქალაქო დავა.

რეგულაციის ამ საერთო კონცეფციის შედეგად, რომელიც ჩამოყალიბდა 1992 წლის LXIII კანონით, პერსონალური მონაცემების დაცვასთან დაკავშირებული სამართლებრივი ინტერპრეტაციის საკითხები თითქმის სრულად არიღებდა თავს ადმინისტრაციულ სასამართლოებს დაახლოებით ორი ათწლეულის განმავლობაში. ამრიგად, მონაცემთა დაცვის კომისარის მიერ შემუშავებულ „პრეცედენტულ სამართალს“ შეეძლო დროის ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში განეცადა ევოლუცია „რბილი სამართლის“ მეშვეობით ისე, რომ ვერც მონაცემთა სუბიექტი და ვერც დამმუშავებელი ვერ შეძლებდნენ გაესაჩივრებინათ მონაცემთა დამუშავების ოპერაციების კანონთან შესაბამისობა ადმინისტრაციული სასამართლოს წინაშე.

უნგრეთის⁸ ფუნდამენტური კანონისა და 2011 წლის CXII კანონის საფუძველზე „ორგანოს“ ცალსახად ადმინისტრაციულ ერთეულად⁹ ჩამოყალიბებით პერსონალური მონაცემების დაცვა გადავიდა სახელმწიფო საზედამხედველო

⁶ მუხლი 18 (2).

⁷ სასამართლო განხილვა არის ერთგვარი სასამართლო საქმეთა წარმოება, რომელშიც მოსამართლე განიხილავს იმ გადაწყვეტილების ან ქმედების კანონიერებას, რომელიც შესრულებულია სახელმწიფო ორგანოს მიერ.

⁸ მუხლი 23(1) პერსონალურ მონაცემთა დაცვის კონსტიტუციური უფლება და საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ მონაცემებზე საჯარო წვდომის უზრუნველსაყოფად, პარლამენტმა უნდა აირჩიოს მონაცემთა დაცვის კომისარი უნგრელი მოქალაქეებიდან, რომელსაც აქვს უნივერსიტეტის ხარისხი, სუფთა კრიმინალური ჩანაწერი და გამორჩეული აკადემიური ცოდნა ან სულ ცოტა 10 წლის პროფესიული პრაქტიკა, რომელსაც აქვს მნიშვნელოვანი გამოცდილება მონაცემთა დაცვის საქმეთა წარმოების წარმართვას ან ზედამხედველობაში ან მის შესახებ თეორიული ცოდნა.

⁹ უნგრეთის ფუნდამენტური კანონი (25 აპრილი, 2011), <<https://njt.hu/jogszabaly/en/2011-4301-02-00>> [8.01.2024].

ორგანოს კომპეტენციაში და უფრო აქტიურად ჩაერთო საჯარო სფეროში¹⁰. სახელმწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებების სასამართლო განხილვა ყველა სახელმწიფოში წარმოადგენს კონსტიტუციურ მოთხოვნას, რომელიც ეფუძნება კანონის უზენაესობას.

„ორგანოს“ დაფუძნებამ და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამართლებრივმა უზრუნველყოფამ სახელმწიფო უფლებამოსილების მეშვეობით, შექმნა ფუნდამენტურად ახალი სიტუაცია ადმინისტრაციული სასამართლო სისტემისთვის. ეს ასეა მაშინაც კი, როცა ფაქტობრივად, 1992 წლის LXIII კანონით ჯერ კიდევ 2004 წელს გადაეცა მონაცემთა დაცვის კომისარს მთელი რიგი სახელმწიფო უფლებამოსილებები, რაც სამართლებრივი სტატუსის თვალსაზრისით, უფრო გააძლიერებდა სახელმწიფო ორგანოს როლს.

2. LXIII კანონის განხორციელება (1993-2012)

2.1. საწყისები

ამ პერიოდის განმავლობაში მონაცემთა დაცვის კანონთან დაკავშირებული საკითხები თითქმის სრულად არიდებდა თავს ადმინისტრაციული სასამართლო სხდომების დარბაზებს.

შეუძლებელია დადგენა იმისა, რომ 1992 წლის LXIII კანონის დებულებები სრულიად უცხო იყო ადმინისტრაციული მოსამართლეებისთვის. ამ კანონის ნორმებზე მითითება ნამდვილად წარმოადგენდა ადმინისტრაციული დავების ნაწილს საქმეთა სხვა ჯგუფებში, თუმცა, როგორც ზემოთ იყო ნახსენები, აღმოჩნდა, რომ მითითება მონაცემთა დაცვის დარღვევებზე წარმოადგენდა უფრო მეტად დამხმარე ელემენტს ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების წინააღმდეგ აღძრულ სარჩელებში - მაგ. საგადასახადო და კონკურენციის საკითხებთან დაკავშირებულ საქმეებში. ადმინისტრაციული მოსამართლეებისთვის, რომლებიც განიხილავენ გადასახადების, კონკურენციისა და სხვა ადმინისტრაციულ საკითხებს, არ იყო ცხადი რომ აღძრულ საქმეებში მათ, პირდაპირ თუ არაპირდაპირ, უნდა გაეკეთებინათ 1993 წლის LXIII კანონის ნორმების ინტერპრეტაცია და გამოეტანათ თავიანთი სწორი გადაწყვეტილება რათა შეეფასებინათ სხვა ტიპის ადმინისტრაციული აქტების კანონიერება.

¹⁰ უნგრეთის ფუნდამენტური კანონის მუხლი VI (1) ყველას აქვს უფლება ჰქონდეს თავისი პირადი და ოჯახური ცხოვრების, სახლის, კომუნიკაციის დაკარგი რეპუტაციისადმი პატივისცემისა. გამოხატვისა და შეკრების თავისუფლების უფლების განხორციელებამ არ უნდა დააზიანოს სხვათა პირადი და ოჯახური ცხოვრება. (2) სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს სახლებში სიმშვიდის სამართლებრივი დაცვა. (3) ყველას უნდა ჰქონდეს თავისი პერსონალური მონაცემების ასევე საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელი მონაცემებზე წვდომისა და გავრცელების უფლება. (4) პერსონალურ მონაცემთა დაცვისა და საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელი მონაცემებზე წვდომის უფლებების ცხოვრებაში გატარებაზე კონტროლი უნდა განხორციელდეს დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ რომელიც დაფუძნებულია კარდინალური კანონით.

2.2. მონაცემთა დაცვასა და სამართლის სხვა სფეროებს შორის დამოკიდებულება

პრაქტიკის ილუსტრირებულ მაგალითს წარმოადგენს საგადასახადო საქმე, რომელშიც ადმინისტრაციულმა სასამართლომ არ განიხილა საგადასახადო სამსახურის მიერ ჩატარებული დამუშავების ოპერაციის კანონიერება მიუხედავად განმცხადებლის ცალსახა მტკიცებისა, რომ საგარანტიო წერილის საფუძველზე საგადასახადო ორგანო კანონით იყო უფლებამოსილი შეეკრიბა მხოლოდ საწარმოებთან დაკავშირებული მონაცემები გადასახადებთან დაკავშირებული გამოძიების მიმდინარეობის დროს, მაგრამ საგადასახადო სამსახური გასცდა ფარგლებს და ზედმეტი გამოკვლევები ჩაატარა განმცხადებლის პირად საბანკო ანგარიშებთან, ტრანსპორტთან და უძრავ ქონებასთან დაკავშირებით. განმცხადებლის აზრით, საგადასახადო სამსახურმა დაარღვია 1992 წლის LXIII კანონის ნორმები და იგი, როგორც მონაცემთა სუბიექტი, აპროტესტებდა საგადასახადო ორგანოს მიერ მის პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებას. მან ასევე დაადგინა, რომ არ სურდა აღედრა მონაცემთა დაცვის სამართალწარმოება საგადასახადო სამსახურის წინააღმდეგ.

ადმინისტრაციულმა სასამართლომ განმარტა: „16/A¹¹ პარაგრაფის მიხედვით, ადმინისტრაციულ სასამართლოს არ გააჩნია პერსონალური მონაცემების დამუშავების იურისდიქცია. თუ მონაცემთა სუბიექტი, ამ შემთხვევაში განმცხადებელი, ეწინააღმდეგება პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებას, მონაცემთა დამმუშავებელმა - საგადასახადო ორგანომ - უნდა მიიღოს ამის თაობაზე გადაწყვეტილება. თუ მონაცემთა სუბიექტი არ ეთანხმება ამ გადაწყვეტილებას, მას შეუძლია მიმართოს საერთო იურისდიქციის სამოქალაქო სასამართლოს. საკუთარი იურისდიქციის არარსებობის შემთხვევაში ადმინისტრაციულ სასამართლოს არ შეუძლო განეხილა მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებული საჩივარი კონკრეტულად საგადასახადო საქმის ფარგლებში¹². ამ სამართლებრივ არგუმენტში უცნაურია არა ის, რაც ჩაწერილია, არამედ ის რაც არ არის მოხსენიებული. არ იყო განსაზღვრული ის, თუ რატომ ვერ მიიჩნია სასამართლომ შესაძლებლად საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილების

¹¹ CXII კანონის 38(1-2) განყოფილება. (1) საზედამხედველო ორგანო უნდა იყოს ავტონომიური სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანო. (2) საზედამხედველო ორგანო უნდა იყოს პასუხისმგებელი პერსონალურ მონაცემთა დაცვისა და საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ მონაცემებზე წვდომის და საჯარო ინტერესის საფუძველზე მონაცემებზე ხელმისაწვდომობის უფლების განხორციელებაზე მონიტორინგსა და ხელშეწყობაზე, ასევე პერსონალური მონაცემების ევროკავშირში თავისუფალი გადაადგილების ხელშეწყობაზე.

¹² 1992 წლის LXIII კანონის 25(4-5) მუხლები. (4) თუ მონაცემთა დამმუშავებელი ან ტექნიკურ უფლებამოსილი პირი ვერ მოახერხებს შეაჩეროს პერსონალურ მონაცემთა არაკანონიერი დამუშავება (ტექნიკური დამუშავება), მონაცემთა დაცვის კომისარს შეუძლია გასცეს უკანონოს დამუშავებული მონაცემთა ბლოკირების, ამოშლის ან განადგურების ბრძანება, აკრძალოს მონაცემთა არაკანონიერი ან ტექნიკური დამუშავება, და დროებით შეაჩეროს მონაცემთა ტრანსფერი უცხო ქვეყნებში. გადაწყვეტილება არ შეიძლება შესწორდეს ადმინისტრაციული გზით. (5) მონაცემთა დამმუშავებელს, ტექნიკური უფლებამოსილი პირს ან მონაცემთა სუბიექტს შეუძლიათ მოითხოვონ სასამართლო განხილვა მონაცემთა დაცვის კომისარის გადაწყვეტილება პარაგრაფი(4)-ს შესაბამისად-მიღებიდან 30 დღის ვადაში - დარღვევების საფუძველზე. სასამართლომ უნდა იმოქმედოს საჯარო ორგანიზაციის წინააღმდეგ სარჩელის აღძვრის სამოქალაქო საპროცესო კანონის რეგულაციების შესაბამისად. სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე არ შეიძლება შესაბამისი მონაცემების ამოშლა ან განადგურება; თუმცა, მონაცემთა დამუშავება უნდა შეჩერდეს დროებით ან მოხდეს მათი ბლოკირება.

განხილვა. საჩივარი შეეხებოდა არა მარტო გასაჩივრების უფლებას, არამედ უფრო ზოგადად მონაცემთა დაცვის დებულებების დარღვევას. ეს სამართლებრივი არგუმენტი მიმართული იყო იმისაკენ, რომ გაემიჯნა ერთმანეთისაგან ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილების როლი მონაცემთა დამმუშავებლის როლისგან.

აღნიშნული კიდევ უფრო ცხადად არის ილუსტრირებული სასამართლო გადაწყვეტილებაში, რომელშიც უნგრეთის უმაღლესი სასამართლო არ განიხილავს მონაცემთა დაცვის კანონის ასპექტსა და მის ზეგავლენას საგადასახადო საქმეზე. იგი ამტკიცებს რომ „სამოქალაქო კოდექსი და 1992 წლის LXIII კანონი, რომელიც მითითებული იყო განმცხადებლის მიერ არ მოიცავდა საგადასახადო დავასთან დაკავშირებულ რომელიმე გადაწყვეტილებას და მოჰასუხე თავის გადაწყვეტილებას საფუძვლად უდებდა არა კანონით დადგენილი წესების შეუსრულებლობას, არამედ იგი უყრდნობოდა ფინანსური სამართლის დებულებებს, რომლებიც არეგულირებენ ფინანსური დავების გადაწყვეტას“.¹³

მიზეზი, თუ რატომ არ იქნა განხილული 1992 წლის LXIII კანონი ადმინისტრაციულ საქმეებში ზოგადად იყო ახსნილი კონკურენციის სამართლის საქმეებშიც, თუმცა არსებობდა სასამართლო გადაწყვეტილება, რომელიც მთლიანად არ გამორიცხავდა კანონის ინტერპრეტირებას ადმინისტრაციული გადაწყვეტილების კანონიერების შეფასების დროს. კონკურენციის სამართლის საქმეში მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში დოკუმენტაცია შესრულებული იყო 1992 წლის LXIII კანონის დებულებების დარღვევით ანტიმონოპოლიური ორგანოების მიერ. ადმინისტრაციულმა სასამართლომ დაადგინა რომ „კანონის პირველი მუხლის მიხედვით, მისი მიზანია ყველა პიროვნების მიერ საკუთარ პერსონალურ მონაცემებზე კონტროლის განხორციელება, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული ამ კანონის სამართლებრივი ნორმით. განმცხადებელმა ვერ წარმოადგინა იდენტიფიცირებადი მტკიცებულება, თუ რომელი ფიზიკური პირი დაზარალდა მოჰასუხის ადმინისტრაციული საქმის წარმოებისას ან პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების რომელი წესი დაირღვა. ამრიგად, სასამართლომ ვერ დაადგინა მონაცემთა დაცვის კანონის დარღვევა“¹⁴.

კონკურენციის სამართლის კიდევ ერთ სასამართლო საქმეში უზენაესმა სასამართლომ ძირითადად დაადგინა, რომ „მოჰასუხის საქმის წარმოებასთან დაკავშირებით განმცხადებელმა შეცდომით მიუთითა 1992 წლის LXIII კანონის დარღვევის ფაქტზე 1996 წლის LVII კანონის 65(4) მუხლის კონტექსტში.“¹⁵ მონაცემთა დაცვის წესები გამოიყენება ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ საქმეში იმდენად, რამდენადაც მონაცემთა დაცვის კონტექსტი რეგულირდება შესაბამისი პროცედურული კანონით. ზოგადად, მონაცემთა დაცვის კანონის საფუძველზე ადმინისტრაციული პროცედურა, რომელიც რეგულირდება კანონით, არ დადგება უჭქვეშ, რადგანაც

¹³ მუხლი 16/A (1) (წინააღმდეგების უფლება) მონაცემთა სუბიექტს შეუძლია წინააღმდეგი იყოს მისი მონაცემების დამუშავებისა, თუ ა) მონაცემთა დამუშავება(ტრანზფერი) აუცილებელია მხოლოდ უფლების დაცვის უზრუნველყოფისთვის ან მონაცემთა დამმუშავებლის ან მიმღების ლეგიტიმური ინტერესით, გარდა იმ შემთხვევისა როცა მონაცემთა დამუშავება ნაბრძანებია კანონით. ბ) პერსონალური მონაცემები გამოიყენება ან გადაიცემა პირდაპირი მარკეტინგის, საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის ან სამეცნიერო დამუშავების მიზნით ან გ) ჭინააღმდეგობის უფლების განხორციელება ხდება სხვა გზით კანონის შესაბამისად.

¹⁴ უნგრეთის ვასის საგრაფოს სასამართლო, 1.K.20.018/2009/33.

¹⁵ უნგრეთის უზენაესი სასამართლო, Kfv.V.35.180/2009/5.

პერსონალურ მონაცემთა შესაბამისი დამუშავება ამ შემთხვევაში კანონით არის გარანტირებული. მონაცემთა დაცვის თვალსაზრისით, ადმინისტრაციული პროცედურა შესაძლოა იყოს არაკანონიერი, „ორგანოს“ მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ჩათვლით, თუ წესები, რომლებიც მართავენ ადმინისტრაციულ პროცედურებს, იძლევა ასეთი ასპექტების განხილვის უფლებამოსილებას. თუ ეს არ არსებობს, პერსონალურ მონაცემთა დამუშავება შეიძლება დაირღვეს LXIII კანონით განსაზღვრული ნორმით, თუმცა, ეს წარმოადგენს დამოუკიდებელ მონაცემთა დაცვის პროცედურას, რომელიც უნდა გავმიჯნოთ განხილვის ქვეშ მყოფი პროცედურისგან, ანუ ანტიმონოპოლიური ზედამხედველობის პროცედურისგან. პირველი ინსტანციის სასამართლო სწორად აღნიშნავდა, რომ მოპასუხის გადაწყვეტილების კანონიერება შეიძლება და უნდა შეფასდეს ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას 1966 წლის LVII კანონის საფუძველზე, და ადმინისტრაციული ქმედება (საგამოძიებო ღონისძიება) არ შეიძლება დაქვემდებარებული ყოფილიყო სასამართლო განხილვაზე 1996 წლის LXIII კანონის მიხედვით.¹⁶

ადმინისტრაციული სასამართლოს არსებითად არ განუხილავს მონაცემთა დაცვის სამართლებრივი საკითხები დაახლოებით 20 წელი, თუმცა, ეს არ იყო გამოწვეული იმ ფაქტით რომ განმცხადებლის ქმედება არ წარმოადგენდა მცდელობას, მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობის საკითხები წამოეყენებინა 1992 წლის კანონის LXIII საფუძველზე.

უმეტეს შემთხვევებში ამ საშუალების გამოყენება მიზნად ისახავდა ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ მტკიცებულების მოპოვების უკანონობის დამტკიცებას, იმისათვის რომ უკანონოდ (მონაცემთა დაცვის წესების დარღვევით) მოპოვებული მტკიცებულებების გამორიცხვის გზით დადგენილიყო ის შეცდომები, რომლებიც დაშვებული იყო ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების ფაქტების ახსნა-განმარტებებში, მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია დავადგინოთ, რომ მონაცემთა დაცვის ძირითად კანონზე მითითებამ მხოლოდ ასეთი როლი ითამაშა. არგუმენტები, რომელთა მიზანია აჩვენონ რომ სახელმწიფო ორგანოები ვალდებული არიან შეასრულონ მონაცემთა დამუშავებლების ვალდებულებები - ოფიციალური ფუნქციების შესრულებისას, წარმოიქმნა ძალიან სწრაფად და ზემოქმედებს მათ ქმედებებზე. ცხადია, რომ პრეცედენტულ სამართალს აკლდა მონაცემთა დაცვის კანონის საკითხების თეორიული ახსნა-განმარტება და შეძლებისდაგვარად ხაზს უსვამდა, რომ ადმინისტრაციული აქტის კანონიერების შეფასება შესაძლებელი იყო მოქმედი დარგობრივი ადმინისტრაციული ნორმების საფუძველზე.

2.3. მონაცემთა დაცვის ორგანოს ევოლუციური როლი - 1992 წლის LXIII კანონის 15 (3-4) განყოფილება

1992 წლის კანონის თავდაპირველი ვერსიის პარაგრაფი 24/25-ის მიხედვით კომისარმა ა) უნდა აკონტროლოს ამ კანონსა და სხვა სამართლებრივ წესებს შორის შესაბამისობა, ბ) უნდა გამოიკვლიოს მასზე მიწოდებული ცნობები გ) უნდა უზრუნველყოს მონაცემთა დაცვის რეესტრის წარმოება¹⁷.

¹⁶ უნგრეთის ბუდაპეშტის სასამართლო, K.33.024/2004/46.

¹⁷ 1996 წლის LVII კანონის 65(1-6) მუხლი უსამართლო და შემზღუდავი ბაზრის პრაქტიკის აკრძალვის შესახებ (კონკურენციის კანონი) (1) საქმის განმხილველი პირის ან ანტიმონოპოლიური საბჭოს

ამ კანონის 25(1/30) მუხლების შესაბამისად მონაცემთა დაცვის კომისარმა უნდა აკონტროლოს პერსონალურ მონაცემთა დაცვის, ასევე საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ მონაცემებზე და საზოგადოებრივი ინტერესის გამო გასაჯაროებულ მონაცემებზე წვდომის განხორციელების პირობები. მან უნდა წამოაყენოს წინადადებები მონაცემთა დამუშავების, საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ და საზოგადოებრივი ინტერესის გამო გასაჯაროებულ მონაცემებზე წვდომის კანონმდებლობის მიღების ან შესწორების შესახებ და გამოხატოს აზრი შესაბამის პროექტზე. მას შეუძლია წამოიწყოს სახელმწიფო ან სამსახურებრივ საიდუმლოდ კლასიფიცირებული მონაცემთა კატეგორიების შევიწროება ან გაფართოება. მონაცემთა ნებისმიერი არაკანონიერი დამუშავების დადგენისას, მონაცემთა დაცვის კომისარმა უნდა გამოიძახოს მონაცემთა დამმუშავებელი, რომ შეაჩეროს მონაცემთა დამუშავება. მონაცემთა დამმუშავებელმა დაუყოვნებლივ უნდა მიიღოს საჭირო ზომები და მათ შესახებ წერილობით შეატყობინოს მონაცემთა დაცვის კომისარს 30 დღის ვადაში. მონაცემთა დაცვის კომისარს შეუძლია მიაწოდოს ინფორმაცია საზოგადოებას: გამოძიების დაწყების, მონაცემთა არაკანონიერი დამუშავების ფაქტის (ტექნიკური დამუშავება), მონაცემთა დამმუშავებლის პიროვნების (ტექნიკური/უფლებამოსილი პირი) და პერსონალურ მონაცემთა სპექტრის შესახებ¹⁸.

2004 წლის პირველ იანვარს, მნიშვნელოვანი¹⁹ ცვლილება შევიდა მონაცემთა დაცვის კომისარის ზედამხედველობით „უფლებამოსილებებში“. კანონმდებლობამ დააკისრა კომისარს ადმინისტრაციული ტიპის ფაქტობრივი სამეთვალყურეო მაკორექტირებელი უფლებამოსილება. კანონით დადგენილ იქნა, რომ იმ შემთხვევაში, თუ მონაცემთა დამმუშავებელი ან ტექნიკური უფლებამოსილი პირი ვერ ახერხებს შეაჩეროს პერსონალურ მონაცემთა უკანონო დამუშავება (ტექნიკური დამუშავება), მონაცემთა დამუშავების კომისარს შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება

გამოძახებით, კომპიუტერულ სისტემაში ან ელექტრონული მონაცემების შესანახ მოწყობილობაში (შემდგომში ერთობლივად: მონაცემთა მარაგი) ჩაწერილი მონაცემები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ასეთი მონაცემთა მარაგზე უფლებამოსილი პირისთვის ისევე ფორმატით რომლის წაკითხვა და კოპირება შესაძლებელია (2) საქმის განმხილველი პირი ან ანტიმონოპოლური საბჭო უფლებამოსილი უნდა იყოს გააკეთოს დოკუმენტებისა და მონაცემთა მარაგში შენახული მონაცემების ასლები, საქმის მწარმოებელი პირი უფლებამოსილია გააკეთოს მონაცემთა მარაგის კრიმინალისტური ასლი და შეამოწმოს მისი შინაარსი იმავე კრიმინალისტური ასლის გამოყენებით თუ შესაძლებელია რომ იგი შეიცავდეს ძიებაში მყოფ საქმეს რომლის ამოღება არ შეიძლება კომპიუტერის სათანადო გამოყენების პროცესში. (3) მონაცემთა მარაგში შენახული მონაცემების ელექტრონული ასლების გაკეთების პროცესში მონაცემები უნდა ჩაიწეროს იმგვარად რომ გამოირიცხოს მონაცემებით შემდგომი მანიპულირება ან-თუ ეს არ არის შესაძლებელი მონაცემთა მარაგის ტიპის გამო- მონაცემები ჩაწერილი იქნება იმ ტექნოლოგიის გამოყენებით, რომელიც უზრუნველყოფს შემდგომ ეტაპზე მონაცემთა უცვლელი სახით გაკონტროლების შესაძლებლობას. (4) საკუთრების შენახვისას საქმის მწარმოებელმა პირმა საკუთრება უნდა მოათავსოს შესანახად შესაფერის კონტეინერში ან ცალკე ოთახში რომლის ჩაკეტვა ან დალუქვა შესაძლებელია. (5) თუ მონაცემები არ არის ხელმისაწვდომი საიტზე, საქმის მწარმოებელ პირს შეუძლია დაავალოს ქონების მფლობელს გახადოს იგი ხელმისაწვდომი უნგრეთის ანტიმონოპოლიური ორგანოსათვის უცვლელი ფორმით, კონკრეტულ დროს და ადგილზე. (6) სხვა მხრივ, დაცვა და კონფიდენცია რეგულირებულია GRAP აქტის დებულებების mutatis mutandis და იმ პირობით პრივილიგირებული ინფორმაციის კონფიდენციალურობიდან გათავისუფლება შეეძლება ქონების მფლობელს, კლასიფიცირებული ინფორმაციის გარდა,

<https://www.gvh.hu/pfile/file?path=/en/legal_background/rules_for_the_hungarian_market/competition_act/competition-act-documents/jogihatter_tpvt_hataly_20190101_a&inline=true> [8.01.2024].

¹⁸ უნგრეთის უზენაესი სასამართლო, Kfv.37.923/2010/5.

¹⁹ იხ. მუხლი 24.

არაკანონიერად დამუშავებული მონაცემების ბლოკირებასთან, ამომლასა ან განადგურებასთან დაკავშირებით, შეუძლია აკრძალოს მონაცემთა უკანონო ან ტექნიკური დამუშავება და დროებით შეაჩეროს მონაცემების სხვა ქვეყანაში გადაცემა. გადაწყვეტილება არ შეიძლება შესწორდეს ადმინისტრაციული გზით. მონაცემთა დამუშავებელს, ტექნიკურ უფლებამოსილ პირს ან მონაცემთა სუბიექტს შეუძლიათ მოითხოვონ სასამართლოსგან მონაცემთა დაცვის კომისრიის გადაწყვეტილების სამართლებრივი წესით განხილვა მე-4 პარაგრაფის შესაბამისად დარღვევის საფუძველზე მისი მიღებიდან 30 დღის ვადაში. სასამართლომ პროცესი უნდა წარმართოს სახელმწიფო ადმინისტრაციის წინააღმდეგ სარჩელის აღძვრის შესახებ, რომლებიც განსაზღვრულია სამოქალაქო საპროცესო კანონში. სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებამდე შესაბამისი მონაცემების წაშლა ან განადგურება არ შეიძლება, თუმცა მონაცემთა დამუშავება უნდა შეჩერდეს დროებით და მოხდეს მათი ბლოკირება²⁰.

ამ წესების შედეგად, შემდგომში, ადმინისტრაციულ სასამართლო ორგანოებში წარდგენილ ადმინისტრაციულ სარჩელებში მონაცემთა დაცვის კომისარი მონაწილეობდა როგორც მოპასუხე, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მონაცემთა დაცვის კანონის დასკვნები და ინტერპრეტაციები, რომლებიც განსაზღვრული იყო მონაცემთა დაცვის კომისრიის მიერ, დაეჯემდებარა სასამართლო წესით განხილვას.

ახალმა კანონმდებლობამ შექმნა ახალი გამოწვევები ორივე მონაცემთა დაცვის კომისრისა და ადმინისტრაციული სასამართლო პრაქტიკის წინაშე. შეცვლილი როლის ფარგლებში კომისარს უნდა შეეღებინა, შეესწორებინა თავისი „ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებები“ და განეხორციელებინა საქმისწარმოება დაკისრებული პროცედურული მოთხოვნების შესაბამისად. იმავდროულად, მოსამართლეებს უნდა შეესწავლათ მონაცემთა დაცვის სამართლის მანამდე გამოუკვლეველი და შეუსწავლელი სიღრმეები.

ამგვარად, მონაცემთა დაცვის კომისრიის გადაწყვეტილებების საშუალებით შესაძლებელი გახდა არა მარტო სახელმწიფო ორგანოების პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების დაქვემდებარება სასამართლო განხილვისადმი, არამედ პრინციპში, ყველა დამუშავებლისა და დამუშავების ოპერაციების ადმინისტრაციულ სასამართლო განხილვების კონტროლისადმი დაქვემდებარება. პირობითობა ნიშნავს, რომ კომისრიის ზემოხსენებული გამოსწორებითი უფლებამოსილების დადგენას შედეგად არ მოჰყოლია მისი გადაწყვეტილებების წინააღმდეგ სარჩელების რაოდენობის „აფეთქება“. 2004 წელს, სულ 2 სარჩელი²¹ გადაეცა ადმინისტრაციულ სასამართლოს.²²

²⁰ იხ. მუხლი 25(1-3).

²¹ იხ. 2005 წლის მონაცემთა დაცვის კომისრიის მოხსენება, 45-46: „უდიდესი ცვლილება მონაცემთა დაცვის უფლებამოსილებებში ნამდვილად შეეხება ბრძანებას 2004 წლის 1 იანვრის შემდეგ არაკანონიერად დამუშავებული მონაცემების დაბლოკვას, ამომლას ან განადგურებას, ან არანებადართულ დამუშავების აკრძალვას ან მონაცემების საზღვარგარეთ გადაცემის დროებით შეჩერებას. მონაცემთა დამუშავებელს ან შესაბამისი უფლებამოსილ პირს შეუძლია მიმართოს სასამართლოს კომისრიის გადაწყვეტილების წინააღმდეგ, სასამართლოს გადაწყვეტილების მოლოდინის პროცესში მონაცემთა დამუშავება დროებით უნდა შეჩერდეს და მონაცემები უნდა დაიბლოკოს. თუმცა, კანონი ბევრ შეკითხვას ტოვებს პასუხგაუცემლად. მატ შორის, თუ რა მოხდება თუ მონაცემთა დამუშავებელი არ შეწყვეტს უკანონო დამუშავებას და არ მიმართავს სასამართლოს: გარდა ბრძანების გაცემისა, კომისიარს არ გააჩნია არანაირი უფლებამოსილება ჯარიმი დაკისრების ან არსრულებაზე ბრძანების გაცემასთან დაკავშირებით“.

²² მუხლი 25(4-5).

3. ფუნდამენტური კანონისა და 2011 წლის CXII კანონის ძალაში შესვლა (პირველი იანვარი, 2012 - 25 მაისი, 2018)

3.1. მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული (საზედამხედველო) პროცედურის დანერგვა

ეს პერიოდი უკავშირდებოდა საზედამხედველო ორგანოს როლის განვითარებას და საგამომძიებო და გამოსასწორებელი ზედამხედველობის უფლებამოსილების გაფართოებას. იგი წარმოადგენდა კიდევ ერთ მნიშვნელოვან ნაბიჯს თანამიმდევრული და უფრო დეტალური მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი პრაქტიკისკენ.

ძირითადი კანონის VI(2/3) მუხლით, რომელშიც დადგენილია პერსონალური მონაცემების დაცვის ფუნდამენტური უფლება კანონის დონეზე, ერთი მხრივ, შენარჩუნებულია უნგრეთის მონაცემთა დაცვის სამართლებრივი ტრადიციები და მეორე მხრივ, მთელი რიგი პროცედურული და კომპეტენტური შედეგების გამო, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის უფლების განხორციელების კონტროლი დაეკისრა „დამოუკიდებელ ორგანოს“.

პარაგრაფი 38(1) განსაზღვრავს „ორგანოს“ როგორც ავტონომიურ სახელმწიფო ადმინისტრაციულ ორგანოს. 38(3) პარაგრაფში *inter alia* ჩამოთვლილია „ორგანოს“ ვალდებულებები: ა) ჩაატაროს გამოკვლევები შეტყობინებებსა და *ex officio*; ბ) წარმართოს ადმინისტრაციული საქმისწარმოება კლასიფიცირებული ინფორმაციის *ex officio* ზედამხედველობისთვის; გ) წარადგინოს სარჩელი სასამართლოში ნებისმიერ დარღვევასთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხება საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელ და საზოგადოებრივი ინტერესის გამო გასაჯაროებულ მონაცემებს; დ) ჩაერთოს სხვების მიერ აღძრულ საქმეებში.

ეს უკანასკნელი ჩამოყალიბდა ზედამხედველობის საგამომძიებლო და მაკორექტირებელი ადმინისტრაციული უფლებამოსილების საშუალებებთან ერთად, რათა გააძლიეროს პირადი ცხოვრების უფლების აღსრულება. ამ დროს მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული პროცედურის ინიცირება შესაძლებელია მხოლოდ თანამდებობის მიხედვით.

61(1) პარაგრაფმა განსაზღვრა მონაცემთა დაცვის დებულებების დარღვევის სამართლებრივი შედეგები, რომლის მიხედვით, თავის გადაწყვეტილებებში, რომლებიც მიღებულია მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციულ საქმისწარმოებაში, „ორგანოს“ შეუძლია გასცეს არაკანონიერად დამუშავებული პერსონალური მონაცემების წაშლის ბრძანება ისეთი წესით, როგორც ეს დადგენილია „ორგანოს“ მიერ ან შეუძლია დააკისროს სხვა გზით დამუშავების დროებითი ან მუდმივი შეზღუდვა და დაადგინოს, რომ პერსონალური მონაცემები დამუშავდა არაკანონიერად, უბრძანოს ნებისმიერი არაზუსტი პერსონალური მონაცემების შესწორება, უბრძანოს არაკანონიერად დამუშავებული პერსონალური მონაცემების ბლოკირება, წაშლა ან განადგურება, აკრძალოს პერსონალურ მონაცემთა არაკანონიერი დამუშავება ან პერსონალურ მონაცემთა უცხო ქვეყანაზე გადაცემა ან გამჟღავნება, უბრძანოს მონაცემთა სუბიექტისთვის ინფორმაციის მიწოდება, თუ დამუშავებულმა არაკანონიერად გამოტოვა ან უარი თქვა შესრულებაზე და დააკისროს ჯარიმა.

2011 წლის CXII კანონს არ შეეძლო დაედგინა უფრო მკაფიოდ, რომ მონაცემთა სუბიექტს ჯერ კიდევ არ ქონდა შესაძლებლობა აღეძრა საჩივარი ადმინისტრაციული პროცედურის ფარგლებში.

გამომდინარე ყველა შედეგიდან NAIH გადაიქცა ნამდვილი „ადმინისტრაციულ ორგანოდ“.

ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების სისტემა სრულიად ახალ მდგომარეობაში აღმოჩნდა. 2011 წლის CXII კანონის საფუძველზე უნგრეთის ადმინისტრაციულმა სასამართლო პრაქტიკამ დაიწყო საკუთარი კონცეფციის შექმნა მონაცემთა დაცვის მატერიალური და პროცედურული სამართლის დარგში, მაგალითად, „ორგანოს“ საგამომძიებლო და მაკორექტირებელი უფლებამოსილების გამოყენების კომპეტენცია და პირობები.

3.2. საკითხები „ორგანოს“ კომპეტენციის შესახებ

2011 წლის CXII კანონის საფუძველზე უნგრეთის ადმინისტრაციული სასამართლო პრაქტიკა თითქმის მაშინვე დადგა მონაცემთა დაცვის სამართლის კონკრეტული საკითხებისა და პრობლემების გადაჭრის წინაშე. ამ საკითხებზე მიღებული იქნა გადაწყვეტილებები, რომლებიც მოიცავდნენ ძირითად რეკომენდაციებს მონაცემთა დაცვის ნორმების გამოყენებასთან დაკავშირებით.

უნგრეთის მონაცემთა დაცვის სამართლის ისტორიაში პირველი მოთხოვნა წინასწარი გადაწყვეტილების გამოტანასთან დაკავშირებით წარდგენილი იქნა ველტიმოს საქმეზე²³ ადმინისტრაციული სასამართლოს მიერ. ეს მოთხოვნა შეეხებოდა 1995 წლის 24 ოქტომბრის ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს დირექტივების 95/46/EC მუხლებს - 4(1/ა) და 28(1)-(3) და (60) - პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებისას ფიზიკურ პირთა დაცვისა და ასეთი მონაცემების თავისუფალ მიმოცვლის შესახებ.

მოთხოვნა გაკეთდა სამართალწარმოების ფარგლებში ველტიმოს კომპანიას, რომელიც დარეგისტრირებულია სლოვაკეთში, და „ორგანოს“ შორის ჯარიმის შესახებ, რომელიც ამ უკანასკნელის მიერ დაეკისრა კომპანიას 2011 წლის CXII კანონის დარღვევისათვის, რომლითაც უნგრეთის კანონში შევიდა ცვლილებები დირექტივის 95/46 შესაბამისად. კომპანია ველტიმო მართავდა ვებსაიტს უნგრეთში უძრავი ქონების გაყიდვასთან დაკავშირებით. ამ მიზნით, მან დაამუშავა რეკლამის განმთავსებლების პერსონალური მონაცემები. რეკლამები უფასო იყო ერთი თვის განმავლობაში, მაგრამ შემდგომში აუცილებელი იყო გადასახადის გადახდა. რეკლამის ბევრმა განმთავსებელმა გაგზავნა მოთხოვნები იმეილებით, რომ მითითებული პერიოდიდან წაეშალათ მათი რეკლამებიც და პირადი მონაცემებიც, თუმცა, ველტიმომ არ წაშალა მონაცემები და მოსთხოვა დაინტერესებულ მხარეებს გადასახადი სერვისებისთვის. რადგანაც განმთავსებელმა დაკისრებული თანხა არ გადაიხადა, ველტიმომ გადაუგზავნა შესაბამისი რეკლამის განმთავსებლების პერსონალური მონაცემები ვალეების შემგროვებელ სააგენტოებს. რეკლამის განმთავსებელმა აღძრეს საჩივარი უნგრეთის მონაცემთა დაცვის ორგანოში.

„ორგანომ“ განაცხადა, რომ იგი კომპეტენტური იყო თუ მხედველობაში მიიღებდნენ, რომ შესაბამისი მონაცემების შეგროვება ნიშნავდა მონაცემთა

²³ იხ. მონაცემთა დაცვის კომისიის 2005 წლის მოხსენება, 35-46.

დამუშავებას ან ტექნიკურ ოპერაციას შესაბამისი ფიზიკური პირების მონაცემების დასამუშავებლად. მიიღეს რა მხედველობაში ველტიმოს მიერ 2011 წლის CXII კანონის დარღვევა, „ორგანომ“ დააკისრა კომპანიას ჯარიმა.

ველტიმომ სარჩელი აღძრა სასამართლოში, რომელმაც დაადგინა, რომ ის ფაქტი, რომ კომპანიას არ ქონდა რეგისტრირებული ოფისი ან ფილიალი უნგრეთში, არ წარმოადგენდა საფუძვლიან არგუმენტს დაცვისთვის, რადგან მონაცემთა დამუშავება და მონაცემების დამუშავების სერვისების მიწოდება შესაბამის უნგრულ საკუთრებასთან დაკავშირებით ხდებოდა უნგრეთში. თუმცა, სასამართლომ გააუქმა „ორგანოს“ გადაწყვეტილება სხვა ფაქტებთან დაკავშირებით სიცხადის ნაკლებობის გამო. ველტიმომ იურიდიული საკითხზე აპელაცია შეიტანა სასამართლოში განსახილველად, სადაც ამტკიცებდა რომ არ იყო საჭირო ფაქტების შემდგომი გარკვევა, რადგან დირექტივის 95/46 4(1/ა) ნორმის შესაბამისად, ამ შემთხვევაში უნგრეთის მონაცემთა დაცვის საზედამხედველო ორგანო არ იყო კომპეტენტური და არ შეეძლო გამოეყენებინა უნგრული კანონმდებლობა სხვა წევრ სახელმწიფოებში დაფუძნებული მომსახურების მიმწოდებლის შესახებ. კომპანია ველტიმო ამტკიცებდა, რომ 95/46 დირექტივის 28 (6) მუხლის შესაბამისად „ორგანოს“ უნდა მიემართა თხოვნით სლოვაკეთის მონაცემთა დაცვის ორგანოსთვის, რომ ემოქმედა მის ნაცვლად. უნგრეთის მონაცემთა დაცვის ორგანომ განაცხადა, რომ კომპანია ველტიმოს ჰყავდა წარმომადგენელი უნგრეთში, სახელდობრ, კომპანიის ერთ-ერთი მფლობელი, რომელიც წარმოადგენდა მას ადმინისტრაციულ და სასამართლო საქმეთაწარმოებაში, რომელიც ხდებოდა წევრ სახელმწიფოებში. „ორგანომ“ დაამატა, რომ კომპანია ველტიმოს ინტერნეტ სერვერები ინსტალირებული იყო გერმანიაში და ან ავსტრიაში, მაგრამ კომპანიის მფლობელები ცხოვრობდნენ უნგრეთში. გამომდინარე 95/46 დირექტივის 28(6) მუხლიდან, ორგანო ნებისმიერ შემთხვევაში უფლებამოსილია იმოქმედოს მიუხედავად მოქმედი კანონმდებლობისა.

სასამართლომ საბოლოოდ დაადგინა რომ დირექტივის 95/46/EC მუხლი 4(1)(ა) უნდა იყოს განმარტებული, როგორც წევრი სახელმწიფოს პერსონალურ მონაცემთა კანონის გამოყენების უფლება გარდა იმ წევრ-სახელმწიფოსი, სადაც ამ მონაცემთა დამმუშავებელია რეგისტრირებული, რამდენადაც ის დამმუშავებელი განახორციელებს რეალურ და ეფექტურ აქტივობებს, თუნდაც მინიმალურს, სტაბილური მოწესრიგების საშუალებით იმ წევრ-სახელმწიფოს ტერიტორიაზე რომლის კონტექსტშიც ხდება მონაცემთა დამუშავება. იმისათვის რომ დადგინდეს, არსებობს თუ არა ძირითად სამართალწარმოებაში განსახილველის მსგავსი გარემოებები, სასამართლოს შეუძლია მხედველობაში მიიღოს კერძოდ ის ფაქტი (i) რომ დამმუშავებლის ქმედება იმ დამმუშავებასთან მიმართებაში რომლის კონტექსტშიც ეს დამმუშავება ხდება, მოიცავს იმ უძრავი ქონების ვებსაიტების მართვას რომლებიც მდებარეობენ იმავე წევრ-სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, ასევე იწერება იმავე წევრ-სახელმწიფოს ენაზე, და ამის შედეგად, იგი ძირითადად ან მთლიანად მიმართულია იმავე წევრ-სახელმწიფოსადმი, და რომ (ii) მოცემულ წევრ-სახელმწიფოში მონაცემთა დამმუშავებელს ჰყავს წარმომადგენელი, რომელიც პასუხისმგებელია აანაზღაუროს იმ ქმედებებიდან გამომდინარე ვალები და წარმოადგინოს დამმუშავებელი ადმინისტრაციულ და სასამართლო საქმის წარმოებაში შესაბამისი მონაცემების დამუშავების შესახებ. თუმცა, საკითხი იმ

პიროვნების ეროვნებასთან დაკავშირებით, რომელსაც ასეთი მონაცემთა დამუშავება ეხება, არა რელევანტურია.

რაც შეეხება „ორგანოს“ საზედამხედველო უფლებამოსილებას, სასამართლომ დაადგინა, რომ სადაც წევრ-სახელმწიფოს საზედამხედველო ორგანო, რომელშიც საჩივარი იქნა წარდგენილი დირექტივის 95/46 მუხლი 28(4) შესაბამისად, გამოიტანს დასკვნას რომ კანონი, რომელიც ვრცელდება აღნიშნულ პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებაზე, წარმოადგენს არა იმ წევრ-სახელმწიფოს არამედ სხვა წევრ-სახელმწიფოს კანონმდებლობას, ამ დირექტივის 28(1)-(3) და (6) მუხლების ინტერპრეტაცია უნდა ნიშნავდეს, რომ საზედამხედველო ორგანოს შეუძლია განახორციელოს ინტერვენციის ეფექტური უფლებამოსილება, რომელიც მას მინიჭებული აქვს იმავე დირექტივის 28(3) მუხლით, მხოლოდ თავისი საკუთარი წევრ-სახელმწიფოს ფარგლებში. შესაბამისად, ამ წევრ-სახელმწიფოს კანონმდებლობის საფუძველზე მას არ შეუძლია დააკისროს ჯარიმა მონაცემთა დამუშავებელს იმ მონაცემების დამუშავებასთან დაკავშირებით, რომლებიც არ არის შექმნილი ამავე ტერიტორიაზე, მაგრამ ამავე დირექტივის 28(6) მუხლის მიხედვით ზომების მისაღებად უნდა მიმართოს იმ წევრ-სახელმწიფოს საზედამხედველო ორგანოს, რომლის კანონმდებლობაც მოქმედებს.

3.3. „ორგანოს“ მაკორექტირებელი უფლებამოსილების სფერო

„ორგანო“, ამგვარად, გახდა ადმინისტრაციულ ორგანო არა მარტო სამართალწარმოებაში, არამედ მონაცემთა დაცვის დარღვევების ადმინისტრაციული სანქციების კუთხითაც. რადგანაც ამ სანქციების ფუნდამენტური ბუნება უარყოფითად მოქმედებს მონაცემთა დამუშავებელზე, პირობები და ფარგლები, რომლებშიც „ორგანოს“ შეუძლია მათი გამოყენება, უკვე საკვანძო საკითხია 2011 წლის CXII კანონის შესაბამისად აღძრულ ადმინისტრაციულ სარჩელებში.

ადმინისტრაციული სასამართლო პრაქტიკა, რომელსაც საფუძვლად ეს კანონი უდევს ცდილობს გააფართოოს „ორგანოს“ მექანიზმები ფუნდამენტური კანონისა და აქტის საკანონმდებლო მიზნის შესაბამისად. მართლაც, ამ კანონის მიღების და „ორგანოს“ დაფუძნების ერთ-ერთ მიზეზი იყო შემდეგი: „კომისრის პრაქტიკამ აჩვენა რომ კომისრის უფლებამოსილება და მექანიზმები ვერ უზრუნველყოფენ საკმარის თავისუფლებას შეფასებისათვის და შესაძლებლობას მონაცემთა დაცვის დარღვევის გამოძიებისა და სანქცირებისათვის. საინფორმაციო ტექნოლოგიის გავრცელება, სოციალური ჩვევების ცვლილება და ახალი სიტუაცია, რომელიც შეიქმნა გლობალიზაციით, მოითხოვს მნიშვნელოვნად უფრო ეფექტურ ქმედებას სახელმწიფო ორგანოებისგან, ვიდრე ომბუდსმენის ტიპის სისტემას, რომელიც ჩამოყალიბდა 90-ს შუა წლებში, შექმნილი უზრუნველყოფით. ადმინისტრაციული ორგანო წარმოადგენს უფრო შესაფერის ორგანიზაციულ ფორმას, ამიტომ აუცილებელია შეიქმნას სახელისუფლებო ორგანო, რომელიც შეძლებს წინ აღუდგეს ახალ გამოწვევებს. ახალი გარემოებები საჭიროს ხდის ახალი რეგულაციისა და ორგანიზაციის შექმნას ამ სფეროში, რომელიც შეესაბამება ფუნდამენტური კანონის კონცეფციას და აკმაყოფილებს ევროკავშირის მოლოდინებს“.²⁴

უნგრეთის უზენაესი სასამართლოს მიდგომა შეესაბამებოდა ამ მიზანს: „61(1)(a)-(g) განყოფილება განსაზღვრავს იმ ზომების ბუნებას რომელთა გამოყენება

²⁴ იხ. მონაცემთა დაცვის კომისრის 2005 წლის მოხსენება, 134-135.

შეიძლება მონაცემთა დაცვის ორგანოს გადაწყვეტილებებში. მაკორექტირებელი მექანიზმები მოიცავს, მაგალითად, პერსონალურ მონაცემთა არაკანონიერი დამუშავების დადგენის შესაძლებლობას, დამუშავების გაგრძელების აკრძალვას, უკანონოდ დამუშავებული პერსონალური მონაცემების დაბლოკვას, ბრძანებას მათი საზღვარგარეთ პორტირების შეწყვეტის თაობაზე ან ჯარიმის დაკისრებას.²⁵

მაგალითად, დამუშავების ex officio აკრძალვის კონტექსტში, სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველს წარმოადგენდა ის რომ „პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებას შეეძლო დაერღვია მონაცემთა დაცვის წესები მრავალნაირად, სხვადასხვანაირი ქცევითა და უმოქმედობით. შეუძლებელია მათი დეტალურად ჩამოთვლა, ასე რომ 2011 წლის CXII კანონი ზოგადად უზრუნველყოფს არაკანონიერი დამუშავების აკრძალვის შესაძლებლობას. „ორგანოს“ მაკორექტირებელი უფლებამოსილებები უნდა შესრულდეს მოპასუხის მიერ კონკრეტულ შემთხვევაში, საქმის კონკრეტული თავისებურებების გათვალისწინებით.“²⁶

4. მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია²⁷ (2018): ევროკავშირისა და უნგრეთის კანონმდებლობას შორის ურთიერთქმედება

4.1. რეგულაციური ცვლილება: მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოება მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნით

2018 წლის 25 მაისს, მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია (GDPR) ძალაში შევიდა, როდესაც გაფართოებული და გაღრმავებული ადმინისტრაციული სასამართლო პრაქტიკა სულ უფრო და უფრო ვითარდებოდა. მონაცემთა დაცვის ძირითადმა რეგულაციამ (GDPR) სასამართლო და ადმინისტრაციული პრაქტიკა არ დააბრუნა უკან საწყის ხაზზე.

თუმცა, უნდა აღინიშნოს რამდენიმე ორიენტაცია რომლებმაც შესაძლოა განსაზღვრონ GDPR-ის ინტერპრეტაცია მომავალში.

რეგულაციამ შემოიტანა „რეგულაციური“ ინოვაცია უნგრულ კანონმდებლობაში. GDPR-ის 77(1) მუხლი უზრუნველყოფს რომ ნებისმიერი სხვა ადმინისტრაციული ან სამართლებრივი საშუალებების დაზარალების გარეშე, თითოეულ მონაცემთა დაცვის სუბიექტს უნდა ჰქონდეს უფლება აღძრას საჩივარი საზედამხედველო ორგანოში, კერძოდ, იმ წევრ-სახელმწიფოში სადაც არის მისი მუდმივი საცხოვრებელი ან სამუშაო ადგილი ან დაუმტკიცებელი დარღვევის ადგილი, თუ მონაცემთა სუბიექტს მიაჩნია რომ მის შესახებ პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებას შეუძლია დაარღვიოს ეს რეგულაცია.

უნგრეთის კანონმდებლობამ - ევროპის კავშირის ფუნდამენტური უფლებების ქარტიის 41 და 47-ე მუხლების შესაბამისად - გადათარგმნა ეს წესები უნგრულ ადმინისტრაციულ პროცედურულ კანონმდებლობაში, რითაც შესაძლებელი გახდა ადმინისტრაციული სამართალწარმოების გადაცემა „ორგანოში“ მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნის (საჩივრის) საფუძველზე. სწორედ ამიტომ, 2011 წლის CXII

²⁵ 2015 წლის პირველი ოქტომბრის სასამართლო გადაწყვეტილება, C-230/14, EU:C:2015:639.

²⁶ 2011 წლის XCII კანონის მოსამზადებელი დოკუმენტი.

²⁷ Kúria Kfv.III.37.911/2017/8.

კანონის 60(1) განყოფილებაში დადგენილია, რომ პერსონალურ მონაცემთა დაცვის უფლების გამოყენების მიზნით, „ორგანო“ უნდა აღძრას მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოება მონაცემთა სუბიექტის განცხადების საფუძველზე და შეუძლია მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოების *ex officio* წამოწყება.

ამ ერთი შეხედვით მარტივმა წესმა წარმოშვა მთელი რიგი ინტერპრეტაციის საკითხები არა მარტო „ორგანოს“ არამედ ადმინისტრაციული სამართლის სასამართლო პრაქტიკაშიც. მართლაც, ზოგადი ადმინისტრაციული სამართალწარმოების თეორია აშკარად განასხვავებს მხარის მიერ და (*ex officio*) თანამდებობის მიხედვით ინიცირებულ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებას ერთმანეთისაგან. მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის (GDPR) 77/78-ე მუხლები, გარდა სამართლებრივად დამავალდებულებელი უფლებამოსილების მქონე საზედამხედველო ორგანოსი და ეფექტური სასამართლო განხილვის გადაწყვეტილებისა, არ შეიცავენ დამატებით პროცედურულ ნორმებს, რომლებიც არეგულირებენ კონკრეტულ სამართალწარმოებას ეროვნული კანონმდებლობის მიხედვით, წევრ-სახელმწიფოების ინსტიტუციური და პროცედურული ავტონომიის შესახებ ევროკავშირის სამართლის პრინციპების შესაბამისად.

მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნით წარმოდგენილი სამართალწარმოების განმასხვავებელი თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ ამ შემთხვევაში ადმინისტრაციული სამართალწარმოება ინიცირებულია არა „ორგანოს“ პროფესიონალური შეფასების საფუძველზე, არამედ მონაცემთა სუბიექტის სურვილით. მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის (GDPR) მიხედვით პროფესიონალური იურიდიული დახმარება „ორგანოს“ სამართალწარმოებაში არ მოითხოვება. თუმცა, ამას მივყავართ იმ პრაქტიკულ შედეგამდე, რომ პროცესუალური ნორმების შესრულებაზე მოთხოვნის ხარისხი და კონტექსტი უკიდურესად განსხვავებულია.

განცხადების წარდგენისას მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოება ავტომატურად იხსნება მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციისა და ეროვნული ზოგადი ადმინისტრაციული კანონის მიხედვით. პრობლემა მდგომარეობს იმაში, რომ თუმცა „ორგანო“ ვალდებულია მოამზადოს საკმარისად დეტალური და დასაბუთებული გადაწყვეტილება ამ ტიპის სამართალწარმოებაში, მოთხოვნის შინაარსი ხშირად არ იძლევა ამის გაკეთების საშუალებას, და „ორგანო“ ხშირად დგას არასრული, წინააღმდეგობრივი და დაუსაბუთებელი მტკიცების წინაშე, რომელზეც მის თანამშრომელ დამმუშავებლებსაც კი უჭირთ აზრიანი პასუხის გაცემა.

თუმცა, ეს არის ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისა და დაცვის ერთ-ერთი კლასიკური და ფუნდამენტური საკითხი: რამდენად არის ვალდებული ადმინისტრაციული ორგანიზაცია, ამ შემთხვევაში „ორგანო“, გაარკვიოს ფაქტები და დაადგინოს მიზეზები, და როდის შეძლებს მიიღოს ერთმნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება მონაცემთა დაცვაზე პასუხისმგებლობის დადგენისა და სუბიექტისთვის სერიოზული ადმინისტრაციული სანქციების დაკისრებასთან დაკავშირებით, როგორც ამას მოითხოვს მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია (GDPR). პრეცედენტულ სამართალში გარკვევით არის დადგენილი, რომ „ორგანო“ არ წარმოადგენს სამართალდამცავ ორგანოს, რომელიც აწარმოებს სისხლის სამართლის გამოძიებას.

„ორგანო“, ხშირად, დგას ისეთი ფაქტის წინაშე, როდესაც შეუძლია, დაეყრდნოს მხოლოდ მცირე რაოდენობის მტკიცებულებებს მონაცემთა სუბიექტის

მოთხოვნისა და სამართალწარმოების მიმდინარეობისას გაკეთებული მხარეების განცხადებების ჩათვლით, რომლებიც უმეტეს შემთხვევებში ამკარად ურთიერთსაწინააღმდეგოა.

გადაწყვეტილების თანახმად „მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნის საფუძველზე დაწყებულ სამართალწარმოებებში, „ორგანომ“ უნდა დაადგინოს ფაქტები იმ მოცულობით რაც საჭიროა გადაწყვეტილების მისაღებად და, შესაბამისად, მან უნდა განახორციელოს სამართალწარმოება იმისათვის რომ მოძებნოს რელევანტური მტკიცებულებები. თუმცა, „ორგანო“ არ არის ვალდებული მოიძიოს განმცხადებლისთვის საინტერესო მტკიცებულებები [...]“ გარდა ამისა, პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, სწორედ განმცხადებელმა უნდა დაამტკიცოს „ორგანოს“ გადაწყვეტილების არაკანონიერება სასამართლოში ადმინისტრაციული საქმეების განხილვის პროცესში. გადაწყვეტილების თანახმად, სწორედ განმცხადებელმა უნდა დაამტკიცოს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება იურიდიულად ძალადაკარგულია კანონის დარღვევის გამო.

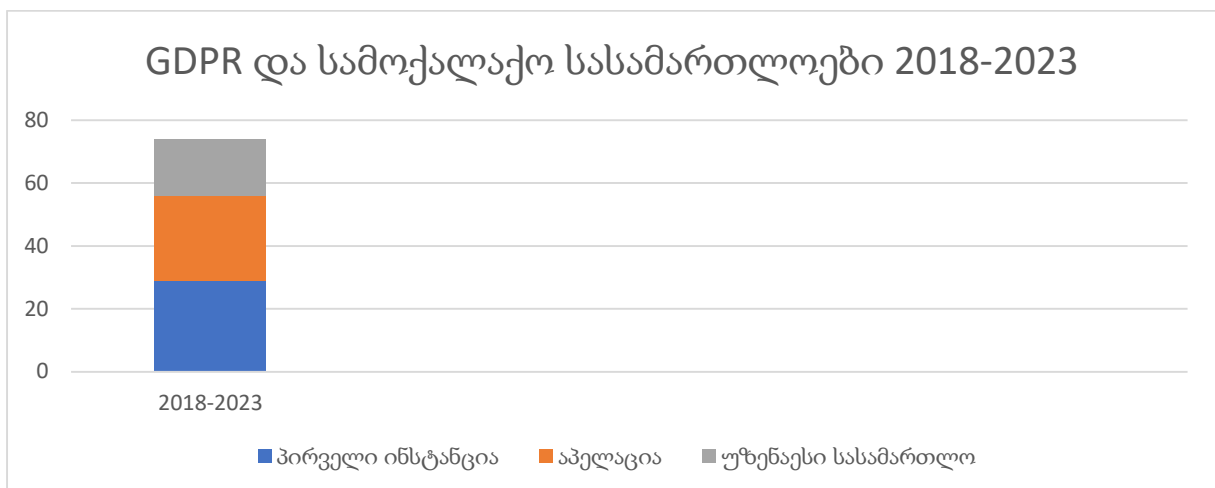
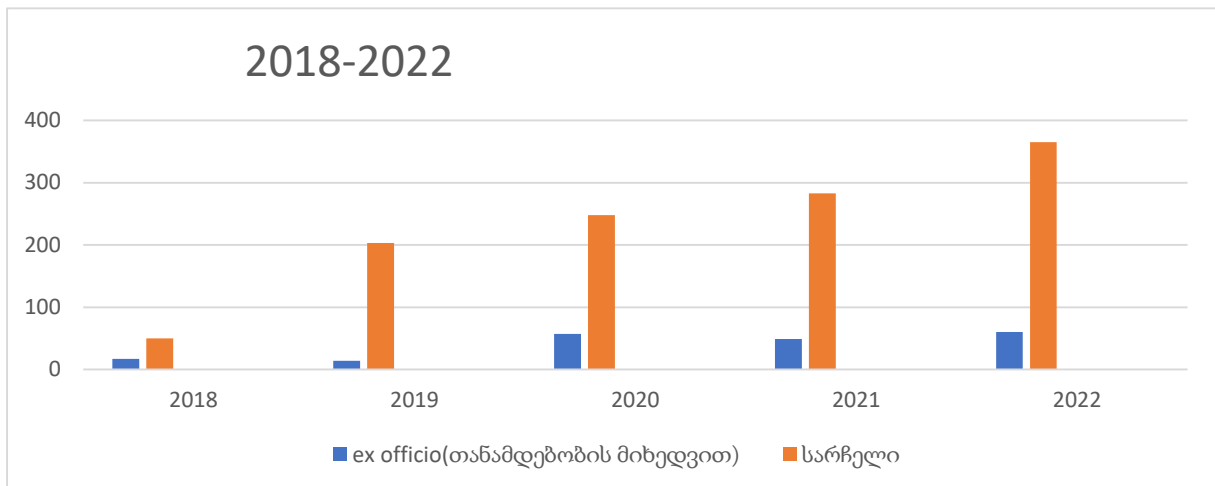
მონაცემთა დაცვის ძირითადი კანონის (GDPR) მიხედვით, მოთხოვნები ხშირად მხოლოდ განცხადებებსა და ვარაუდებს შეიცავენ, მაგრამ მონაცემთა სუბიექტს არ შეუძლია წარმოადგინოს რამე მატერიალური მტკიცებულება რომლითაც პერსონალურ მონაცემთა კონკრეტული დამუშავების რომელიმე ასპექტის, კანონიერების ან უკანონობის, დადგენა არის შესაძლებელი. ზუსტად ამ მიზეზით სასამართლო პრაქტიკამ დაადგინა ზემოხსენებულის შესაბამისად, რომ „ფაქტობრივად ხელმისაწვდომი პერსონალური მონაცემების დამუშავების არარსებობის შემთხვევაში, შეუძლებელია მოთხოვნის განხილვა განხორციელდეს ობიექტურად „ორგანოს“ მიერ „

თუმცა, სანამ გავანალიზებთ „ორგანოს“ მაკორექტირებელ უფლებამოსილებასთან დაკავშირებული უმნიშვნელოვანეს საკითხებს, მოდით რიცხვებით ვაჩვენოთ ის რეგულაციური ცვლილებები, რომლებიც მოხდა მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის ძალაში შესვლასთან დაკავშირებით. მიუხედავად უეჭველი პროცედურული სირთულეებისა, GDPR ნამდვილად წარმოშვა მნიშვნელოვანი ცვლილებები მონაცემთა სუბიექტებისთვის რათა მათ შეძლონ მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციით გარანტირებული მონაცემთა დაცვის უფლების გამოყენება.

საინტერესოა სტატისტიკა რეგულაციის ძალაში შესვლამდე და მის შემდეგ:

- ადმინისტრაციული სარჩელების რაოდენობა ყოფილი ეროვნული მონაცემთა დაცვის 2014-2018 წლების კანონმდებლობის საფუძველზე (GDPR ძალაში შესვლა);
- ადმინისტრაციული სარჩელების რაოდენობა GDPR 2018-2023 საფუძველზე: 131 (პირველი ინსტანცია, აპელაცია და განხილვა დახურულია განჩინებით) [GDPR, მუხლი 78];
- ადმინისტრაციული სარჩელების რაოდენობა GDPR 2018-2023 საფუძველზე: 74 (პირველი ინსტანცია, აპელაცია და განხილვა დახურულია განჩინებით) [GDPR, მუხლი 79];
- წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებაზე მიმართვების რაოდენობა 2004-2018 (95/46/EC): 1 (ადმინისტრაციული სასამართლოს მიერ);
- წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებაზე მიმართვების რაოდენობა 2018-2023 (GDPR): 4 (ყველა - ადმინისტრაციული სასამართლო);

- წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებაზე მიმართვების რაოდენობა 2004-2018 (ზოგადად);
- წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებაზე მიმართვების რაოდენობა 2018-2023 (ზოგადად): 27 [უნგრეთის მთელი მოთხოვნების 15% შეეხება მონაცემთა დაცვის საკითხებს!];
- მონაცემთა სუბიექტების მოთხოვნის საფუძველზე მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოების რაოდენობა 2004-2018: 0 (რადგანაც მხოლოდ *ex officio* ადმინისტრაციული სამართალწარმოება რეგულირდება კანონმდებლობით);
- მონაცემთა სუბიექტების მოთხოვნის საფუძველზე მონაცემთა დაცვის ადმინისტრაციული სამართალწარმოების რაოდენობა 2018-2023: 1149 [GDPR მუხლი 77(1)];
- მონაცემთა დაცვის *ex officio* ადმინისტრაციული სამართალწარმოების 2018-2023: 197;
- სასამართლო განხილვის საშუალო პროცენტი წელიწადში ადმინისტრაციული სამართალწარმოების საერთო რაოდენობიდან (ოფიციალური და *ex officio* საჩივრები): 9,7%.

4.2. საკითხები მაკორექტირებელი საზედამხედველო უფლებამოსილებების შესახებ GDPR-ის მიხედვით

წევრ-სახელმწიფოს საზედამხედველო ორგანო პასუხისმგებელია მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის გამოყენების კონტროლზე, რათა დაიცვას ფიზიკურ პირთა ფუნდამენტური უფლებები და თავისუფლებები მონაცემთა დამუშავების მხრივ და ხელი შეუწყოს პერსონალურ მონაცემთა თავისუფალ გავრცელებას ევროპის ეკონომიკური ზონის ფარგლებში. ამ მხრივ, მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის (GDPR) მუხლი 57(1/ა) ითვალისწინებს, რომ თითოეულმა საზედამხედველო ორგანომ უნდა უზრუნველყოს ამ რეგულაციის გამოყენება მის ტერიტორიაზე.

ეს ვალდებულება უნდა შესრულდეს მიუხედავად იმისა, საზედამხედველო ორგანო თანამდებობის მიხედვით (*ex officio*) მოქმედებს თუ საჩივრის საფუძველზე, თუმცა, იმისათვის რომ ეს ვალდებულება შესრულდეს, საზედამხედველო ორგანოები უნდა ფლობდნენ ეფექტურ მექანიზმებს, რომლებიც საშუალებას მისცემს მათ იმოქმედონ რეგულაციის დარღვევის წინააღმდეგ. ამისათვის, მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის 58(2) მუხლი ითვალისწინებს მაკორექტირებელი უფლებამოსილებების წყებას, რომლის გამოყენებაც შეუძლია საზედამხედველო ორგანოს.

მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის 58(2) მუხლის შესაბამისად თითოეული საზედამხედველო ორგანოს უნდა ჰქონდეს შემდეგი მაკორექტირებელი უფლებამოსილებები:

- ა) გაფრთხილების გაცემა დამმუშავებელზე და უფლებამოსილ პირზე იმის თაობაზე, რომ სავარაუდო დამუშავების ოპერაციებმა შეიძლება დაარღვიონ რეგულაციის დებულებები;
- ბ) საყვედურის გამოცხადება დამმუშავებელსა და უფლებამოსილ პირისთვის როცა სავარაუდო დამუშავების ოპერაციები დაარღვევენ ამ რეგულაციის დებულებებს;

- გ) გასცეს განკარგულება დამმუშავებელსა და უფლებამოსილ პირზე, რომ შეასრულონ მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნები მისი უფლებების ამ რეგულაციის შესაბამისად განხორციელებასთან დაკავშირებით;
- დ) გასცეს განკარგულება დამმუშავებელსა და უფლებამოსილ პირზე, რომ მოიყვანონ დამმუშავების ოპერაციები ამ რეგულაციის დებულებებთან შესაბამისობაში, თუ საჭიროა, კონკრეტული წესით და კონკრეტულ დროში;
- ე) გასცეს განკარგულება დამმუშავებელზე, რომ შეატყობინოს მონაცემთა სუბიექტს პერსონალურ მონაცემთა დარღვევის თაობაზე;
- ვ) დააკისროს ღრობითი ან მუდმივი შეზღუდვა დამმუშავების აკრძალვის ჩათვლით;
- ზ) გასცეს განკარგულება პერსონალურ მონაცემთა შესწორების ან ამოშლის ან დამმუშავების შეზღუდვაზე 16, 17 და 18 მუხლების შესაბამისად და ასეთი ქმედებების შესახებ მიმღების, ვისთანაც მოხდა პერსონალური მონაცემების გამჟღავნება, ინფორმირების შესახებ მუხლი 17(2) და მუხლი 19 შესაბამისად;
- თ) გააუქმოს სერტიფიკაცია ან უბრძანოს მოწმობის გამცემ ორგანოს გაცემული მოწმობის გაუქმება 42-ე და 43-ე მუხლების შესაბამისად ან უბრძანოს მოწმობის გამცემ ორგანოს არ გასცეს მოწმობები თუ სერტიფიკაციის მოთხოვნები არ სრულდება ან შეწყდა მათი შესრულება;
- ი) დაეკისროს ადმინისტრაციული ჯარიმა 83-ე მუხლის შესაბამისად, გარდა ან ნაცვლად ამ პარაგრაფში მოხსენებული ზომებისა, გამომდინარე თითოეული ინდივიდუალური შემთხვევის გარემოებიდან;
- კ) უბრძანოს მონაცემთა მიმღებისათვის მონაცემთა მესამე ქვეყანაში ან საერთაშორისო ორგანიზაციაში მიწოდების ღრობითი შეწყვეტა.

„მტკიცე აღსრულება“, „წესების თანმიმდევრული და ერთგვაროვანი გამოყენება“, „მონიტორინგისა და აღსრულების უზრუნველყოფის ეკვივალენტური უფლებამოსილებები“, „დარღვევებისთვის ეკვივალენტური სანქციები“, და „ერთნაირი ამოცანები და ეფექტური უფლებამოსილებები (...) მაკორექტირებელი უფლებამოსილების ჩათვლით“ - ეს ყველაფერი გათვალისწინებულია მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის²⁸ დეკლარაციულ ნაწილში. ევროპული მონაცემთა დაცვის საბჭოს (EDPB) მიხედვით, საზედამხედველო ორგანიზაციის მაკორექტირებელი უფლებამოსილების თანმიმდევრულ გამოყენებას აქვს საკვანძო მნიშვნელობა მონაცემთა დაცვის სტაბილური დონისათვის ევროპის ეკონომიკურ ზონაში²⁹. ეს შეხედულება შესაბამისობაშია მონაცემთა დაცვის თეორიასთან: „GDPR აძლიერებს საზედამხედველო ორგანოების სისტემას და მათ დამოუკიდებლობასა და უფლებამოსილებას სპეციალური VI თავის ფარგლებში, და ქმნის თანამშრომლობისა და თანამიმდევრულობის მექანიზმს VII თავში³⁰“

თუმცა, ამ საზედამხედველო უფლებამოსილებების ურთიერთქმედების შესახებ ინტერპრეტაცია წარმოშობს კითხვებს განსაკუთრებით სახელისუფლებო ორგანოს ex

²⁸ Kf.VI.37.956/2018/6.

²⁹ ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2016 წლის 27 აპრილის რეგულაცია 2016/679 (EU) პერსონალურ მონაცემთა დამმუშავებისა ფიზიკურ პირთა დაცვისა და ასეთი მონაცემების თავისუფალი მიმოცვლის შესახებ, რომელიც აუქმებს 95/46/EC დირექტივას (მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია), OJ 2016 L 119, გვ.1 / შემდგომში მოიხსენიება როგორც GDPR.

³⁰ GDPR 7, 10-11 და 129. ასევე, იხ. მოსაზრება 39/2021, იმის შესახებ შეიძლება თუ არა GDPR მუხლი 39/2021 გამოყენებული იყოს როგორც სამართლებრივი საფუძველი საზედამხედველო ორგანოს ex officio ბრძანების პერსონალურ მონაცემთა წაშლის თაობაზე იმ სიტუაციაში როცა ასეთი მონაცემი არ იყო მიწოდებული მონაცემთა სუბიექტის მიერ (მიღებულია 2021 წლის 14 დეკემბერს), იხ. <edpb.europa.eu/system/files/2022-01/edpb_opinion_202139_article_582g_gdpr_en.pdf> [8.01.2024].

officio მაკორექტირებელი უფლებამოსილებებისა და მონაცემთა სუბიექტების უფლებების შესაძლებელ შეჯახებასთან დაკავშირებით. უნგრეთის ადმინისტრაციული სასამართლოს მიერ ეს საკითხი გადაეცა ევროპის სამართლიანობის სასამართლოს წინასწარი გადაწყვეტილების გამოსატანად, რომელსაც შეუძლია ფუნდამენტურად განსაზღვროს მონაცემთა დაცვის საზედამხედველო ორგანოების მაკორექტირებელი უფლებამოსილების ძალა და ფარგლები მომავალში.

თავის კითხვებში კომპეტენტური იურისდიქციის სასამართლო არსებითად ინტერესდება, GDPR -ს მუხლი 58(2) -ს (c/d) და (g) ქვეპუნქტები უნდა იყოს თუ არა ინტერპრეტირებული იმ მნიშვნელობით, რომ ეროვნული საზედამხედველო ორგანოს თავისი მაკორექტირებელი უფლებამოსილების განხორციელებისას შეუძლია დაავალოს მონაცემთა დამმუშავებელს ან უფლებამოსილ პირს არაკანონიერად დამუშავებული პერსონალური მონაცემების ამოშლა, თუნდაც მონაცემთა სუბიექტის პირდაპირი მოთხოვნის არარსებობის შემთხვევაში GDPR-ის 17(1) მუხლის შესაბამისად? თუ პირველი კითხვის პასუხი მდგომარეობს იმაში, რომ საზედამხედველო ორგანოს შეუძლია დაავალოს მონაცემთა დამმუშავებელს ან უფლებამოსილ პირს არაკანონიერად დამუშავებული პერსონალური მონაცემების ამოშლა, თუნდაც მონაცემთა სუბიექტის პირდაპირი მოთხოვნის არარსებობის შემთხვევაში, მაშინ ეს პერსონალური მონაცემები მოპოვებულია თუ არა მონაცემთა სუბიექტისგან?

რაც შეეხება გადაწყვეტილების იმ ნაწილს, რომელიც შეეხება კონკრეტულ შემთხვევაში პერსონალური მონაცემების ამოშლას, განმცხადებელი აცხადებს, რომ GDPR-ის 58(2) მუხლი არ აძლევს „ორგანოს“ ასეთი ბრძანების გაცემის უფლებამოსილებას. განმცხადებელი ამტკიცებს, რომ მონაცემთა დამმუშავებლის ვალდებულება მონაცემთა ამოშლაზე, მიუხედავად იმისა ეს მოითხოვა თუ არა მონაცემთა სუბიექტმა, გამომდინარეობს GDPR-ის მე-5 მუხლიდან და არა ამავე რეგულაციის 17(1) მუხლიდან, რადგან მონაცემთა ამოშლა GDPR-ის 17(1) მუხლის შესაბამისად შეიძლება ინტერპრეტირებული იყოს, როგორც მონაცემთა სუბიექტის უფლება და 17(1) მუხლში მოცემული წინადადების მეორე ნაწილის ინტერპრეტაცია შეიძლება მოხდეს მხოლოდ ამ უფლების განხორციელების კონტექსტში, დამოუკიდებლად კი არა, არამედ იმ პირობით თუ ამ უფლების გამოყენება ხდება ხსენებული პირის მიერ.

წინასწარი გადაწყვეტილების მოთხოვნის განხილვამდე, 2022 წლის 23 მარტის No. 3110 გადაწყვეტილებით უნგრეთის კონსტიტუციურმა სასამართლომ დაადგინა, რომ უნგრეთის ფუნდამენტური კანონის E(2), (3) და VI(4) მუხლების მიხედვით ასევე GDPR-ის - როგორც ევროკავშირის კანონმდებლობა, რომელიც ცალსახად უზრუნველყოფს მონაცემთა დაცვისა და ინფორმაციის თავისუფლებას - შესაბამისად, „ორგანოს“ აქვს უფლებამოსილება დაავალოს უკანონოდ დამუშავებული პერსონალური მონაცემების *ex officio* ამოშლა, იმ შემთხვევის ჩათვლით როცა არ არსებობს მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნა.

უნგრეთის ადმინისტრაციული სასამართლოს პირველი ინსტანცია სრულად არ იზიარებს კონსტიტუციური სასამართლოს პოზიციებს. სასამართლოს აზრით, GDPR-ის მე-17 მუხლის მიხედვით, ამოშლის უფლება უნდა განიმარტოს როგორც მონაცემთა სუბიექტის უფლება და 17(1) მუხლი არ ადგენს ორ ცალკეულ სამართლებრივ საფუძველს მონაცემთა ამოშლისათვის. ამის ნაცვლად, ამ პუნქტის

წინადადების მეორე ნახევარი (დამმუშავებელი ვალდებული უნდა იყოს ამოშალოს [მონაცემთა სუბიექტის} მონაცემები უსაფუძვლო დაყოვნების გარეშე) წარმოადგენს მონაცემთა დამმუშავებლის ვალდებულებას, რომელიც გამომდინარეობს ამავე წინადადების პირველი ნაწილისგან. ამის შედეგად, საბჭოს შეხედულების 39/2021 მოსაზრების საწინააღმდეგოდ, ამ სასამართლოს მიაჩნია რომ GDPR-ის მე-17 მუხლის მიხედვით, წამლის უფლება შეიძლება განიმარტოს როგორც მონაცემთა სუბიექტის უფლება. ამას ამტკიცებს ის ფაქტიც, რომ GDPR -ის ინგლისურ ორიგინალ ტექსტში მონაცემთა დამმუშავებლის ვალდებულების განსაზღვრებისას 17(1) მუხლში გამოყენებულია კავშირი „და“ პირველ და მეორე წინადადებას შორის.

სასამართლოს მიხედვით, საკითხი, რომელიც აუცილებლად უნდა გადაიჭრას მდგომარეობს შემდეგში შეუძლია თუ არა ეროვნულ საზედამხედველო ორგანოს დაავალდებულოს მონაცემთა დამმუშავებელი ან უფლებამოსილ პირი წამალონ უკანონოდ დამუშავებული მონაცემები, მიუხედავად მონაცემთა სუბიექტის მიერ თავისი უფლების გამოყენებისა, და თუ შეუძლია, რა სამართლებრივ საფუძველზე; ამ კითხვაზე პასუხის გაცემისას, მხედველობაში უნდა მივიღოთ, კერძოდ, ის რომ GDPR-ის 58(2/c) მუხლი ცალსახად ეფუძნება მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნას მისი უფლების განხორციელებაზე და 58(2/d) მუხლი ზოგადად ითვალისწინებს, რომ დამუშავების ოპერაციები უნდა შეესაბამებოდეს მონაცემთა დაცვის ზოგად რეგულაციას, ხოლო 58(2/g) მუხლი პირდაპირ მიუთითებს 17 მუხლზე, რომელიც არ შეიძლება ინტერპრეტირებული იყოს პერსონალურ მონაცემთა წამლასთან დაკავშირებით მონაცემთა სუბიექტის მიერ ცალსახა მოთხოვნის აუცილებლობის მხედველობაში მიუღებლად, როგორ ეს ზემოთ არის განმარტებული.

იმისათვის, რომ შეაფასოს გამოიყენება თუ არა საზედამხედველო ორგანოების უფლებამოსილება GDPR-ის 58 (2/g) მუხლის შესაბამისად მაშინაც კი, როცა არ არსებობს მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნა მონაცემების წამლასთან დაკავშირებით, საბჭომ თავდაპირველად უნდა განიხილოს, GDPR-ის მე-17 მუხლი აკისრებს თუ არა მონაცემთა დამმუშავებელს ვალდებულება, მხოლოდ მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნისას თუ როცა ეს ვალდებულება მისგან დამოუკიდებელია. ამ მხრივ, საბჭომ დაადგინა რომ GDPR-ის მე-17 მუხლი ითვალისწინებს წამლის ორ ცალკეულ შემთხვევას, რომლებიც ერთმანეთისგან დამოუკიდებელია: I. მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნის საფუძველზე წამლა და II. წამლა როგორც მონაცემთა დამმუშავებლის დამოუკიდებელი ვალდებულება. საბჭოს ამ დასკვნას ამყარებს ის ფაქტიც, რომ ზოგიერთი შემთხვევა, რომელიც მითითებულია GDPR -ის მე-17 მუხლში, აშკარად შეეხება იმ სავარაუდო სცენარებს, რომლებიც მონაცემთა დამმუშავებლებმა უნდა გამოავლინონ დამოუკიდებლად თავიანთი ვალდებულების ფარგლებში GDPR-ის დებულებების დაცვით, და იმის დასაბუთებით რომ საზედამხედველო ორგანოებს ეძლევათ საშუალება უზრუნველყონ იმ ნორმების განხორციელება, რომლებიც დაფიქსირებულია GDPR-ში იმ შემთხვევებშიც კი სადაც მონაცემთა სუბიექტები არ არიან ინფორმირებულნი ან არ იციან დამუშავების შესახებ, ან იმ შემთხვევებში სადაც ყველა დაინტერესებულ მონაცემთა სუბიექტს არ წარუდგენია მოთხოვნა წამლაზე. ზემონათქვამიდან გამომდინარე, EDPB ასკვნის რომ მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის 58(2/g) მუხლი წარმოადგენს ლეგიტიმურ საფუძველს საზედამხედველო ორგანოსთვის რომ *ex officio* გასცეს განკარგულება არაკანონიერად

დამუშავებული პერსონალური მონაცემების წაშლაზე იმ სიტუაციაში როცა ასეთი მოთხოვნა არ იყო წარდგენილი მონაცემთა სუბიექტის მიერ³¹.

შესაძლოა დაისვას კითხვა იმის შესახებ, აქვს თუ არა მონაცემთა სუბიექტს უფლება უკანონობაზე, ან შეუძლია თუ არა მონაცემთა სუბიექტის ნებას (თვით-გამორკვევა) უგულებელყოს მთელი GDPR მაშინაც კი, თუ „ორგანო“ მიიჩნევს დამუშავებას სრულიად უკანონოდ. სასამართლო გადაწყვეტილებას ელოდებიან 2024 წელს.

4.3. დროებითი მაკორექტირებელი უფლებამოსილება და ონლაინ მსოფლიო

ერთ-ერთ უდიდეს გამოწვევას წარმოადგენს ონლაინ მსოფლიოს მონიტორინგი და საჭიროების შემთხვევაში ეფექტური ჩარევა „მონაცემთა დაცვის აკრძალულ ზონებში“, განსაკუთრებით ბნელ ქსელში და ზოგიერთ სოციალურ მედია პლატფორმაში. უნგრელმა კანონმდებელმა - მოქმედებს რა მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის მიერ მინიჭებული უფლებამოსილებით - მიანიჭა უნგრეთის საზედამხედველო ორგანოს ახალი უფლებები 2011 წლის CXII კანონში ცვლილებების მეტანით.

როგორც პერსონალურ მონაცემთა უკანონო დამუშავების თავიდან აცილების პირველი ნაბიჯი და დროებითი ზომა, „ორგანოს“ ასევე შეუძლია მოითხოვოს ჰოსტინგის (მასპინძლობის) სერვისის ან შუამავლის სერვისის პროვაიდერისგან, რომელიც ჰოსტინგის სერვისს ასრულებს ელექტრონული კომერციისა და საინფორმაციო საზოგადოების სერვისების გარკვეულ საკითხებზე, რომლებიც ამუშავებენ მონაცემებს ელექტრონული საკომუნიკაციო ქსელის მეშვეობით, დროებით ამომალონ ელექტრონული მონაცემები, რომელთა გამოქვეყნება წარმოადგენს „ორგანოს“ მიერ მონაცემთა დაცვისთვის საქმის აღძვრის ან ადმინისტრაციული აუდიტის საფუძველს, თუ ასეთის არარსებობის შემთხვევაში დაყოვნება გამოიწვევს პერსონალურ მონაცემთა უფლების უდავო და სერიოზულ დარღვევას, ასევე თუ ა) გამოქვეყნებული მონაცემების მონაცემთა სუბიექტი ბავშვია, ან ბ) გამოქვეყნებული მონაცემები სენსიტიურ ან კრიმინალურ პერსონალურ მონაცემებს წარმოადგენს.

ელექტრონულ მონაცემების დროებითი წაშლის პროცედურული გადაწყვეტილების შესახებ დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს მხარეებს, რომლებსაც ეკისრებათ წაშლის ვალდებულება. მხარემ, რომელზეც ვრცელდება წაშლის ვალდებულება, უნდა წაშალოს ელექტრონული მონაცემები „ორგანოს“³² მხრიდან დროებით დონისძიებებზე პროცედურული გადაწყვეტილების მიღებიდან ერთი სამუშაო დღის განმავლობაში.

³¹ მოსაზრება 39/2021 იმის შესახებ შეიძლება თუ არა GDPR მუხლი 58(2.g) გამოყენებული იყოს როგორც სამართლებრივი საფუძველი საზედამხედველო ორგანოს ex officio ბრძანების პერსონალურ მონაცემთა წაშლის თაობაზე იმ სიტუაციაში როცა ასეთი მონაცემი არ იყო მიწოდებული მონაცემთა სუბიექტის მიერ (მიღებულია 2021 წლის 14 დეკემბერს), <edpb.europa.eu/system/files/2022-01/edpb_opinion_202139_article_582g_gdpr_en.pdf> [8.01.2024].

³² Kuner C., Bygrave L. A., Docksey C., The EU General Data Protection Regulation (GDPR) – a Commentary, Oxford University Press, Oxford, 2020, 942-943.

მეორე, „ორგანოს“ შეუძლია გასცეს ბრძანება, რომ ელექტრონული მონაცემებზე, რომელთა გამოქვეყნება შეიძლება გახდეს „ორგანოს“ მიერ სამართალწარმოების აღძვრის ან ადმინისტრაციული აუდიტის საფუძველი მონაცემთა დაცვისათვის, დროებით შეჩერდეს წვდომა როგორც დროებითი ღონისძიება პერსონალურ მონაცემთა უკანონო დამუშავების თავიდან ასაცილებლად. ელექტრონული მონაცემებზე წვდომა შეიძლება იყოს დროებით შეჩერებული, როცა ასეთის არარსებობის შემთხვევაში, დაყოვნება გამოიწვევს პერსონალურ მონაცემთა უფლების უდავო და სერიოზულ დარღვევას და ნებისმიერი სხვა ღონისძიება „ორგანოს“ მიერ 61/A (1) განყოფილების შესაბამისად, მისი დროებით წაშლის ჩათვლით, იქნება არაეფექტური, ასევე როდესაც ა) გამოქვეყნებული მონაცემების მონაცემთა სუბიექტი ბავშვია, ან ბ) გამოქვეყნებული მონაცემები სენსიტიურ ან კრიმინალურ პერსონალურ მონაცემებს წარმოადგენს.

„ორგანო“ პროცედურულ გადაწყვეტილების ბრძანებას ელექტრონულ მონაცემებზე წვდომის დროებით შეჩერების შესახებ ავრცელებს საჯარო შეტყობინების ფორმატით. საჯარო შეტყობინება უნდა განთავსდეს განცხადებების დაფებზე და გამოქვეყნდეს „ორგანოს“ ვებსაიტზე ხუთი დღის ვადაში. პროცედურული გადაწყვეტილების მიღების შესახებ შეტყობინების დღედ მიიჩნევა საჯარო შეტყობინების განთავსებიდან მესამე დღე. „ორგანოს“ მიერ პროცედურული გადაწყვეტილებით დაკისრებული ვალდებულება ვრცელდება ელექტრონული კომუნიკაციის სამსახურის ყველა მიმწოდებელზე ამის შესახებ პირდაპირი მითითების აუცილებლობის გარეშე³³. „ორგანოს“ შეუძლია დააკისროს პროცედურული ჯარიმა ასი ათასი ფორინტიდან (260 ევრო) ოცი მოლიონ ფორინტამდე (50 000 ევრო) თანხის ოდენობით იმ ელექტრონულ საკომუნიკაციო სერვისის მიმწოდებლებს რომლებიც ვერ შეასრულებენ ამ ნაწილში დადგენილ ვალდებულებებს³⁴.

4.4. კონფლიქტები სახელისუფლებო ორგანოებსა და სამოქალაქო სასამართლოებს შორის

მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნის საფუძველზე ადმინისტრაციული სამართალწარმოების დაწყების გამო, იშვიათობას არ წარმოადგენს, როცა მონაცემთა სუბიექტი აღძრავს საჩივარს „ორგანოს“ წინაშე და ამავე დროს სამოქალაქო სასამართლოშიც ხშირად იგივე შინაარსის სარჩელს მონაცემთა დაცვის

³³ მოსაზრება 39/2021 იმის შესახებ შეიძლება თუ არა GDPR მუხლი 58(2.g) გამოყენებული იყოს, როგორც სამართლებრივი საფუძველი საზედამხედველო ორგანოს ex officio ბრძანების პერსონალურ მონაცემთა წაშლის თაობაზე იმ სიტუაციაში როცა ასეთი მონაცემი არ იყო მიწოდებული მონაცემთა სუბიექტის მიერ (მიღებულია 2021 წლის 14 დეკემბერს), <edpb_opinion_202139_article_582g_gdpr_en.pdf> [8.01.2024].

³⁴ GDPR-ის მუხლი 58(6). თითოეულ წევრ სახელმწიფოს შეუძლია კანონით უზრუნველყოს რომ მისი საზედამხედველო ორგანო უნდა ფლობდეს დამატებით ძალაუფლებას მათზე, რომლებიც მითითებულია პარაგრაფებში 1-3. ამ უფლებამოსილებების განხორციელებამ ხელი არ უნდა შეუშალოს VII თავის ეფექტურ მოქმედებას. ეს მუხლი „პირდაპირ გამოყენებადია. ამიტომ, DPA შეუძლია პირდაპირდაყრდნოს მასთავისი უფლებამოსილების შესრულებისას. თუმცა, მუხლი 58 ასევე უთმობს ადგილს ეროვნულ კანონმდებლობის მიღებისათვის ორივე პროცედურული კანონისა და დამატებითი ვალდებულებებთან დაკავშირებით“. იხ. Kuner C., Bygrave L.A., Docksey C., The EU General Data Protection Regulation (GDPR) – a Commentary, Oxford University Press, Oxford, 2020, 944.

იმავე დებულების საფუძველზე და მოითხოვს „ორგანოსგან“ (ასევე, სასამართლო განხილვის შემთხვევაში ადმინისტრაციულ სასამართლოსგან) და სამოქალაქო სასამართლოსგან GDPR-ის ერთსა და იმავე ნორმის ინტერპრეტაციას ერთსა და იმავე საქმეში.

ამ შემთხვევაში, GDPR-ის 77 და 79-ე მუხლები გარდაუვალად წარმოშობენ კონფლიქტს ადმინისტრაციულ და სასამართლოს ხელისუფლებების განმტოებებს შორის. სამართლიანობის სასამართლომ GDPR-ის 77 და 79-ე მუხლების ინტერპრეტირება გააკეთა ამ დებულებებში დადგენილი კომპეტენციების განსაზღვრების თვალსაზრისით. ზემოხსენებული მუხლები პარალელურად ანიჭებენ ფიზიკურ პირებს სარჩელის ძალის მქონე უფლებებს, მაგრამ ამ უფლებების პარალელურად განხორციელებამ შესაძლებელია გამოიწვიოს გაურკვევლობა სამართლებრივ სიცხადის მხრივ, როგორც ეს მოხდა საქმე C-132/21 დავაში. რამდენადაც ეროვნული პროცედურული კანონმდებლობის შესაბამისად „ორგანოს“ გადაწყვეტილებები არ არის დამავალდებულებელი სამოქალაქო სასამართლოებისთვის, არ არის გამორიცხული, რომ სამოქალაქო სასამართლომ შესაძლოა არ მიიღოს გადაწყვეტილება ზედამხედველი ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების საწინააღმდეგოდ იმავე ფაქტებთან დაკავშირებით.

GDPR-ის 78-ე მუხლით განსაზღვრული უფლებამოსილების შესაბამისად, ადმინისტრაციული სასამართლოს ფუნქციაა საზედამხედველო ორგანოს გადაწყვეტილებების განხილვა. საზედამხედველო ორგანოს კომპეტენციები ასევე განსაზღვრავენ ადმინისტრაციული სასამართლოს კომპეტენციებს თუ მხედველობაში მივიღებთ რომ ამ უკანასკნელს შეუძლია განხორციელოს კანონიერების შემოწმება სამართლის იმ საკითხებისა რომლებიც შედის საზედამხედველო ორგანოს კომპეტენციის ფარგლებში. ადმინისტრაციულ სასამართლოს ვალდებულებაა განიხილოს დასკვნები, რომლებსაც შეიცავს საზედამხედველო ორგანოების გადაწყვეტილებები მონაცემთა დაცვის ძირითადი კანონის დარღვევებთან დაკავშირებით, და სამოქალაქო სასამართლოებს რომლებიც მოქმედებენ ამავე რეგულაციის 79-ე მუხლის შესაბამისად, შეუძლიათ გამოიტანონ საბოლოო გადაწყვეტილება სამართლის იგივე საკითხებზე. სამოქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებებს არა გააჩნიათ *res iudicata* ეფექტი დავის განხილვისას ძირითადი სამართალწარმოების ფარგლებში, რადგანაც პროცესის მხარეები არ არიან იდენტურები. შეიძლება მოხდეს რომ ადმინისტრაციულ სასამართლოს მოუწიოს განხილვა იგივე ფაქტებისა და იგივე დარღვევებისა - ასევე ინტერპრეტირება ევროკავშირისა და წევრ-სახელმწიფოს ერთი და იგივე კანონმდებლობისა, რომლის ფარგლებშიც სამოქალაქო სასამართლომ უკვე გამოიტანა საბოლოო გადაწყვეტილება. ეროვნული პროცედურული კანონმდებლობის შესაბამისად, მიუხედავად იმისა რომ სამოქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება არ არის სამართლებრივად დამავალდებულებელი ადმინისტრაციული სასამართლო საქმეებზე, ეს უკანასკნელი სასამართლო ვერ გაუკეთებს იგნორირებას სამართლებრივი სიცხადის ზოგად ნორმებს, რომელთა თანახმად სასამართლო გადაწყვეტილებები სამართლებრივად სავალდებულოა ყველასთვის (სასამართლოების ორგანიზაციის კანონის მე-6 მუხლი).

ვერტიკალურ დონეზე კომპეტენციებს შორის პარალელი ასევე პრობლემატურია, თუ მხედველობაში მივიღებთ რომ მიზანი, რომელიც ჩამოყალიბებულია GDPR-ს დეკლარაციული ნაწილის 117-ე პუნქტში - რომლის

მიხედვით საზედამხედველო ორგანოების შექმნა წევრ სახელმწიფოებში, რომლებიც უფლებამოსილნი არიან შეასრულონ თავიანთი ვალდებულებები და განახორციელონ თავიანთი უფლებამოსილებები სრულიად დამოუკიდებლად, წარმოადგენს ფიზიკური პირების დაცვის ძირითად კომპონენტს მათი პერსონალური მონაცემების დამუშავების ასპექტში, რომლის მიღწევა წევრი სახელმწიფოებისთვის დაკისრებული ვალდებულებაა 51(1) მუხლის მიხედვით, - ნაწილობრივ შეიზღუდება თუ სასამართლო პროცესი წინ უძღვის ადმინისტრაციულ აპელაციას. თუ ნებადართულია ადმინისტრაციული საჩივრისა და სასამართლო სარჩელის პარალელურად აღძვრა, ნებისმიერი საბოლოო სასამართლო გადაწყვეტილება, რომელიც პირველად იქნება გამოტანილი, იქნება სამართლებრივად დამავალდებულებელი საზედამხედველო ორგანოსათვის იმავე ფაქტებზე აღძრული საჩივარზე სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანის დროს. ასეთ სიტუაციაში საზედამხედველო ორგანოს კომპეტენცია შეიზღუდება როგორც ამას ითვალისწინებს GDPR-ის 58 მუხლი.

საქმეში C-132/21 სასამართლომ საბოლოოდ დაადგინა, რომ GDPR-ის მუხლი 77(1), მუხლი 78(1) და მუხლი 79(1), რომლებიც განიხილებიან ევროკავშირის ფუნდამენტური უფლებათა ქარტიის 47 მუხლის გათვალისწინებით, უნდა განისაზღვრონ როგორც ნებართვა სამართლებრივი დაცვის საშუალებებზე, როგორც ეს გათვალისწინებულია ამ რეგულაციის 77(1) და 78(1) მუხლებით, ერთის მხრივ, და მეორეს მხრივ, 79(1) მუხლით, რომელიც ითვალისწინებს ამ საშუალებების გამოყენებას ერთმანეთის პარალელურად და ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად. წევრ-სახელმწიფოებმა პროცედურული ავტონომიის ნორმების შესაბამისად უნდა დაადგინონ დეტალური წესები ამ სამართლებრივი დაცვის საშუალებებს შორის ურთიერთკავშირის შესახებ, რათა უზრუნველყონ რეგულაციით გარანტირებული უფლებათა ეფექტური დაცვა და მისი დებულებების თანამიმდევრული და ერთგვაროვანი გამოყენება, ასევე ეფექტური სამართლებრივი დაცვის უფლება სასამართლოს ან ტრიბუნალის წინაშე როგორც ეს მითითებულია ფუნდამენტურ უფლებათა ქარტიის 47-ე მუხლში.

რადგანაც უნგრეთის კანონმდებლობა არ შეიცავს რეგულაციებს პარალელური სამართლებრივი დაცვის საშუალებების შესახებ, ეს საკითხი ჯერ დახურული არ არის. „ორგანო“ პატივს სცემს სამოქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებებს იმ შემთხვევაშიც კი, როგორც ეს მოხდა საქმეში C-132/21, თუ სამოქალაქო მოსამართლის სამართლებრივი პოზიცია ეწინააღმდეგება „ორგანოს“ ინტერპრეტაციას. თუმცა, კომპეტენტური იურისდიქციის სასამართლო მართალი იყო, როცა დაადგინა რომ ამ სიტუაციამ, რომელიც შეიქმნა მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის შედეგად, შეიძლება მოგვიყვანოს ევროკავშირის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრინციპის - კანონის უზენაესობის - დარღვევამდე. ციფრები გვიჩვენებენ რომ უნგრეთში სამოქალაქო სამართლებრივი დაცვის საშუალებების რაოდენობა უმნიშვნელოა ადმინისტრაციულთან შედარებით.

5. დასკვნა

მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია (GDPR) აღმოჩნდა გარდამტეხი მომენტი. მან მოიტანა რევოლუციური ცვლილებები, საზედამხედველო ორგანოების როლის, მისი საქმეთა წარმოების და სასამართლო სისტემასთან დამოკიდებულების ფუნდამენტური და სრული ტრანსფორმაცია. GDPR-მა რადიკალურად გაზარდა

პირადი ცხოვრების შესახებ ცოდნის დონე ნებისმიერი სახის ორგანიზაციაში და წარმოადგენს რადიკალურ გარღვევას მონაცემთა სუბიექტების, მონაცემთა დამმუშავებლების და სასამართლოების (!) რწმენასა და ქცევაში მონაცემთა დაცვის კუთხით.

30 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში, უნგრეთის მონაცემთა დაცვის კანონმა გრძელი გზა გაიარა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი პროცედურული და ორგანიზაციული ცვლილებებით. მიუხედავად ამისა, ტენდენციები აშკარად მიდის ერთი მიმართულებით: ციფრული საუკუნის და მონაცემებზე ორიენტირებული ეკონომიკისა და სერვისების სწრაფი განვითარების გამო, პერსონალურ მონაცემების დაცვის უფლების განხორციელება მოითხოვს ძლიერ და ეფექტურ უფლებამოსილებებს. უნგრეთში მონაცემთა დაცვის კანონის განვითარებამ წარმართა ორგანიზაციული და პროცედურული სამართლებრივი ჩარჩო ადმინისტრაციული ტიპის მოდელისკენ, რისთვისაც შექმნა მაკორექტირებელი უფლებამოსილებების უფრო და უფრო ეფექტური მექანიზმები ჯერ კიდევ მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის მიღებამდე და გარკვეული თვალსაზრისით, 2011 წლის CXII კანონის მიღებამდე.

რაც შეეხება ამ პროცესში ადმინისტრაციულ სამართალს, თავდაპირველად პასიური, საკმაოდ თავშეკავებული პოზიცია ზემო აღნიშნული პროცესით შეიცვალა და უნგრეთის ადმინისტრაციული სასამართლო სისტემა სულ უფრო და უფრო აქტიურად აცხადებს პრეტენზიას მონაცემთა დაცვის კანონის ინტერპრეტირებაში გადამწყვეტი როლის შესრულებაზე.

თუმცა, ეს პროცესი ჯერ კიდევ არ დასრულებულა, პირიქით, ჩვენ ზუსტად ახლა ვიწყებთ. სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი ჯერ კიდევ ვითარდება და მატერიალური და პროცედურული სამართლის მნიშვნელოვანი საკითხები ჯერ კიდევ პასუხგასაცემია.

იოზეფ ატილას ცნობილი სიტყვების პერიფრაზირებით შეიძლება ითქვას, რომ ისტორიული გამოცდილებიდან გამომდინარე, ყოველთვის არსებობს საკმარისი მიზეზი იმ ფაილის მოსაძებნად, რომელიც არღვევს ვინმეს უფლებებს. საკითხავია, დარჩება თუ არა მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობა მხოლოდ ცარიელ სიტყვებად თუ სამართლებრივად და პრაქტიკულად განხორციელებადი საზედამხედველო უფლებამოსილებების მეშვეობით ამოქმედდება სამართლებრივი ნორმები და წესები, რომლებიც დაიცავენ ჩვენს პირად ცხოვრებას.

ბიბლიოგრაფია:

1. Act LVII of 1996 on the Prohibition of Unfair and Restrictive Market Practices (Competition Act).
2. Data Protection Commissioner's 2008 Report, 134-135.
3. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) OJ 2016 L 119, p. 1 / GDPR.
4. The Fundamental Law of Hungary (25 April 2011).
5. *Kuner C., Bygrave L.A., Docksey C., The EU General Data Protection Regulation (GDPR) – a Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2020, 942-943.

6. Opinion 39/2021 on whether Article 58(2.g), Adopted on 14 December 2021.
7. Kúria Kf.VI.37.956/2018/6.
8. Kúria Kfv.III.37.911/2017/8.
9. Budapest Court of Hungary K.33.024/2004/46.
10. Judgment of 1 October 2015, Weltimmo, C-230/14, EU:C:2015:639
11. Report of 2005 of the Data Protection Commissioner, 45-46;
12. Supreme Court of Justice of Hungary Kfv.37.923/2010/5.
13. Supreme Court of Justice of Hungary Kfv.V.35.180/2009/5.
14. Vas County Court of Hungary 1.K.20.018/2009/33.